

KRALİÇE VİKTORYA DÖNEMİ GİYSİLERİNİN GÜNÜMÜZ
KADIN MODASINA ETKİSİ

İLKSEN DALDAL

Işık Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü, 2020

Bu tez, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne Yüksek Lisans derecesi ile
sunulmuştur.

IŞIK ÜNİVERSİTESİ

2020

KRALİÇE VİKTORYA DÖNEMİ GİYSİLERİNİN GÜNÜMÜZ KADIN MODASINA
ETKİSİ

İLKSEN DALDAL

ONAYLAYANLAR:

Doç. Ayşe GÜNAY
(Tez Danışmanı)

Işık Üniversitesi

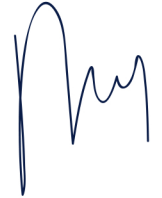
Prof. Betül ATLI

Işık Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nuray ER BIYIKLI

Mimar Sinan Güzel Sanatlar
Üniversitesi

ONAY TARİHİ: 20/04/2020

KRALİÇE VİKTORYA DÖNEMİ GİYSİLERİNİN GÜNÜMÜZ KADIN MODASINA ETKİSİ

ÖZET

19. yüzyılda yaklaşık 64 yıl süren Kraliçe Viktorya Dönemi, İngiltere'nin ekonomik ve teknik açıdan oldukça geliştiği; ancak sosyal açıdan, özellikle de kadınların oldukça zorlayıcı ve kısıtlayıcı kurallar ile şekillendirilmeye çalışıldığı bir dönem olarak ifade edilir. Kadınlar, sosyal hayatta söz sahibi olmadıkları gibi bedenlerini de çeşitli giysiler ve davranış kalıpları ile dönemin kurallarına uygun şekilde kontrol altına almak zorunda kalmıştır. Kadınsı vurguları öne çıkan bir görünüme sahip olmak için korse kullanarak daha ince belli görünmeye çalışmış, kalça ve göğüs kısmını ön plana çıkarmış, omurga kısmını dik tutarak sağlıklı olduğu görüntüsünü vermiş; tüm bunları yaparken de süslü ve gösterişli bir görüntü sergilemek durumunda kalmıştır.

Kraliçe Viktorya döneminde hız kazanan sanayi devrimi tekstil sektörünü de dönüştürmüştür; bu dönüşüm dönemin kadın giysi modalarını da etkilemiştir. Dönem giysilerinin yanı sıra kraliçenin gelinliği ve eşinin ölümünden sonra giydiği yas giysileri de hem o zamanın hem de günümüzün giysi modalarına esin vermiştir.

Giysi modası, önceki dönemlerden ilham alarak çağın ruhu ile beraber bu ilhamların yorumlanması sonucu özgün ve yaratıcı bir nitelik kazanır. Bu çerçevede Kraliçe Viktorya döneminin yansımalarını günümüz kadın modası giysilerinde hem hazır giyim hem de abiye koleksiyonlarda gözlemlemek mümkündür. Geçmişin modalarının sosyolojik, ekonomik ve toplumsal temelleri bugünkünden farklı olabilmeleri beraber benzer estetik unsurlar giysilerde çağına uygun yorumlarla yer alabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Viktorya Dönemi, Moda, Elbise, Kadın, Ahlak

VICTORIAN ERA CLOTHING AND ITS EFFECT ON TODAY'S WOMEN'S FASHION

ABSTRACT

The Queen Victorian Period, which lasted for 64 years in the 19th century, was an important development in England's economic and technical aspects. However, it is expressed socially, especially as a period when women are trying to be shaped by very compelling and restrictive rules. Women did not have a place in social life, but had to control their bodies in accordance with the rules of the period with various clothes and patterns of behavior. She tried to look slimmer by using a corset to have a feminine accent, she emphasized the hip and chest, she gave the appearance of her health by keeping the spine upright and while doing all this, she had to display a fancy and flashy image.

The industrial revolution, which gained momentum during the Queen Victoria period, also transformed the textile sector; this transformation also affected the women's fashion of the period. In addition to the period clothing, the queen's wedding dress and the mourning clothes she wore after the death of her husband inspired both the clothing fashion of that time and today.

Clothing fashion gains an original and creative quality as a result of interpretation of these inspirations with the spirit of the age, inspired by previous periods. In this context, it is possible to observe the reflections of the Victorian Period in both women's fashion and ready-to-wear collections. Although the sociological, economic and social foundations of the fashions of the past may differ from those of today, similar aesthetic elements can be found in clothes with interpretations appropriate for the age.

Key Words: Victorian Era, Fashion, Dress, Women, Morality

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimin; araştırma ve çalışma süreci boyunca değerli bilgi birikimini benimle paylaşan, sabrı ve samimiyeti ile yanımda olan, yardımını hiçbir zaman ve hiçbir konuda esirgemeyen danışman hocam Doç. Ayşe Günay'a sağladığı destek için minnettarım.

Kapısını her çaldığımda tecrübesi ve kıymetli bilgileri ile bana yol gösteren Bölüm Başkanımız Sayın Prof. Betül Atlı Hocamıza, lisans eğitimimden bu yana yanımda olan bana araştırmayı, okumayı, farklı bakabilmeyi öğreten ve hayatıma dokunan kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Nuray Er Bıyıklı 'ya, yüksek lisans eğitimimin daha başlarında tez konumun aklıma gelmesine vesile olan ve kendimi daha da geliştirmeme yardım eden, uzaklardan bile moral verip yanımda olan hocam Dr. Öğr. Üyesi Kenan Saatçioğlu'na sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Sevgi ve destekleri ile yanımda olan, bana inanan görünmez kahramanlara da teşekkürlerimi sunuyorum.

İlksen Daldal

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR	iii
GÖRSELLER LİSTESİ	v-vi
GİRİŞ	2
1.KRALİÇE VİKTORYA DÖNEMİ	3
1.1 Kraliçe Viktorya.....	3
1.2 Endüstri Devrimi.....	5
1.3 Viktorya Dönemi'nde Kadın, Ahlak Anlayışı ve Toplum	10
2.KRALİÇE VİKTORYA DÖNEMİ'NDE MODA	13
2.1 Dönemin Modasına Genel Bakış.....	13
2.2 Kraliçe Viktorya'nın Kişisel Moda Tarzı	26
2.3 Sanat ve Zanaat Hareketi.....	33
2.4 Art Nouveau	34
3.KRALİÇE VİKTORYA DÖNEMİ MODASININ GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMASI.....	36
3.1 Gelinlik	37
3.2 Yas Dönemi Kıyafetleri.....	43
3.3 Dantel	46
3.4 Korse	48
3.5 Yakalar	54
3.6 Kollar.....	56
3.7 Kumaşlar ve Desenler	58
4. SONUÇ.....	62
5. KAYNAKÇA	65
6. ÖZGEÇMİŞ.....	77

GÖRSELLER LİSTESİ

Resim 1.1: Kraliçe Viktorya	4
Resim 1.2: Kraliçe Viktorya ve Ailesi	4
Resim 1.3: Spinning Jenny	8
Resim 1.4: Arkwright'ın Tezgah Makinesi	9
Resim 2.1: Alt Sınıf Kıyafetleri Örnekleri	15
Resim 2.2: Orta Sınıf Kıyafetleri Örnekleri	15
Resim 2.3: Krinolin	18
Resim 2.4: Dönem Kıyafetlerinden Örnekler	19
Resim 2.5: Worth Tasarımlı Arkalıklar	20
Resim 2.6: Korse	21
Resim 2.7: Straplez Korse	21
Resim 2.8: Boneler	22
Resim 2.9: Şemsiyeler	22
Resim 2.10 19. Yüzyıl Ayakkabı Modelleri	23
Resim 2.11: Redingot	25
Resim 2.12: Tarlatan	26
Resim 2.13: Kraliçe Viktorya'nın Gelinliği	29
Resim 2.14: Kraliçe Viktorya'nın Gelinliğinde Kullanılan Honiton Dantel Motifleri	30
Resim 2.15: Kraliçe Viktorya'nın Annesinin Yası Sırasında Giydiği bir Gece Elbisesi, 1861	31
Resim 2.16: Kraliçe Viktorya. Tahta çıkışınının 50. yılı	31
Resim 2.17: Yas Dönemi Elbise Örneği	33
Resim 3.1: Viktorya Beckham'ın Gelinliği, 1999	38
Resim 3.2: Oscar Dela Renta, İlkbahar/Yaz 2020	39
Resim 3.3: Viktor&Rolf, Kış 2020	39
Resim 3.4: Oscar De la Renta, Yaz 2012	40
Resim 3.5: Viktor&Rolf, Kış 2020	41
Resim 3.6: Zuhair Murad, İlkbahar/Yaz 2020	41
Resim 3.7: Monique Lhuillier, İlkbahar/Yaz 2020	42
Resim 3.8: Christian Lacroix, Kış 2008	42
Resim 3.9: Kraliçe Viktorya'nın Yas Dönemi Giysileri	43

Resim 3.10: Kraliçe Viktorya'nın Yas Dönemi Giysileri	43
Resim 3.11: Yas Dönemi Kıyafetleri	43
Resim 3.12: Yas Dönemi Kıyafeti	44
Resim 3.13: Gucci Sonbahar/Kış 2015/2016	44
Resim 3.14: Yas Dönemi Kıyafeti	45
Resim 3.15: Givenchy Sonbahar/Kış 2015/2016	45
Resim 3.16: Alexander McQueen 2010	46
Resim 3.17: Kraliçe Viktorya'nın Gelinlik Dantel Detayı	47
Resim 3.18: Kraliçe Viktorya'nın Gelinlik Kol Detayı	47
Resim 3.19: Dolce Gabbana, 2009 Sonbahar	48
Resim 3.20: Vivienne Westwood'un tasarladığı Korse	49
Resim 3.21: Topshop Hazır Giyim Koleksiyonu-Korse Bluzlar, 2017	50
Resim 3.22: Viktorya Dönemi Korsesi	50
Resim 3.23: Dolce & Gabbana 2019	50
Resim 3.24: Christian Lacroix at Couture Kış 2006.	51
Resim 3.25: Alexander McQueen, İlkbahar/Yaz 2012.	52
Resim 3.26: Alexander McQueen, İlkbahar/Yaz 2012.	53
Resim 3.27: Bertha Yaka Modeli, 1850.	54
Resim 3.28: Chanel, Modern Viktoryen Stili Yaka Örnekleri, 2015	55
Resim 3.29: Viktorya Dönemi Esintili Yaka Modelleri, 2015/2016	55
Resim 3.30: Viktorya Dönemi Çan ve Balon Kol Modelleri	56
Resim 3.31: Viktorya Dönemi Esintili Kol Modeli, 2016	57
Resim 3.32: Miu Miu Sonbahar/Kış 2011-2012.	57
Resim 3.33: Viktorya Dönemi Esintili Kol Modelleri, 2017	57
Resim 3.34: Erdem Moraliolu, İlkbahar/Yaz 2019	58
Resim 3.35: Balenciaga, 2017	59
Resim 3.36: Erdem Moraliolu, 2016 İlkbahar/Yaz Koleksiyonu.	59
Resim 3.37: Soldan Sağa Valentino, Ferretti, Cavalli, 2015 Sonbahar.	60
Resim 3.38: Valentino İlkbahar/Yaz Couture, 2019	60
Resim 3.39: Valentino İlkbahar/Yaz Couture, 2019	61

GİRİŞ

Bir toplumda çeşitli zamanlarda ortaya çıkan ve popüler olan giyim tarzları, davranış şekilleri, edebiyat çeşitleri, yemek türleri ya da sanatsal ve mimari konular genel anlamda modayı oluşturur. Uzun ya da kısa bir süreliğine toplumu etkisi altına alıp genel bir beğeni oluşturan kavram da moda olarak kabul edilebilir. Çalışmada bahsi geçen moda kavramı ise özellikle giyim ve giysi kavramları için kullanılmıştır.

Viktorya Dönemi, İngiltere'nin sanayi ve teknolojik açıdan yükselişe geçtiği bir dönem olmasına rağmen özellikle ahlaki açıdan son derece katı tutumların gösterildiği bir dönem olarak tarihe geçmiştir. Bu katı ahlak anlayışından en çok etkilenen grup ise kadınlar olmuştur. Kadınların kıyafetlerinden hamile kalma yaşına ya da çocuk sayılarına kadar birçok şeye karışılmış ve bu baskılar o dönemin kıyafet modasını yönlendirmiştir.

Bu tez çalışması toplamda 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın ana konusunu oluşturan Viktorya Dönemi hakkında geniş bilgiler yer almaktadır. Kraliçe Viktorya'nın tahta çıkmasından itibaren İngiltere'de sosyal ve ekonomik anlamda nelerin değiştiği, kadınların toplumdaki yeri, değişen ahlak anlayışının getirdiği kısıtlamalar ve bu kısıtlamaların modaya olan yansıması ele alınmıştır. Kraliçenin hükümdarlığı ile eş zamanlı gerçekleşen Sanayi Devrimi ve bu devrimin etkisi ile oluşan Sanat ve Zanaat Hareketi de bu bölümde incelenmektedir. İkinci bölümde, Kraliçe Viktorya döneminin giyim modası hakkında bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise çalışmanın iskeletini oluşturan, Kraliçe Viktorya Dönemi giysilerinin günümüz modasına olan etkileri örnek görsellerle desteklenerek anlatılmaktadır.

Tez çalışmasındaki ana amaç, 19. yüzyıl İngiltere giyim modasının günümüz modasına olan yansımalarını örneklerle açıklamaktır. Viktorya Dönemi kadın giysi modası, gösterişle, detaylı ve ince işçilikleriyle halen günümüzde bile hayranlık uyandırmaktadır. Günümüze baktığımızda, sadeleşmeye yönelen pek çok insan olmasına rağmen modada kimi zaman gösteriş ve lükse yönelik ürünler de rağbet görmektedir. Viktorya Dönemi giysilerinin lüks ve gösterişli estetik anlayışının izlerini günümüz modasında gözlemlemek mümkündür. Bu izler hem abiye giysilerde hem de gündelik koleksiyonlarda yer alabilmektedir.

Tez çalışması için ilgili literatür araştırması yazılı ve çevrim içi kaynaklardan yapılmış; konu görsellerle desteklenerek Viktorya Dönemi ve günümüz kadın giysileri arasındaki benzerlikler karşılaştırma yaparak değerlendirilmiştir.

1.BÖLÜM

İNGİLTERE'DE KRALİÇE VİKTORYA DÖNEMİ

1.1 Kraliçe Viktorya

II. Elizabeth'ten sonra İngiltere tahtında en uzun süreyle oturan Kraliçe Viktorya, aynı zamanda İrlanda Birleşik Krallığı Kraliçesi ve Hindistan İmparatoriçesi olarak anılır. Yaklaşık 64 yıl tahtta kalmıştır.

Kraliçe Viktorya döneminde birçok siyasal reform gerçekleşmiştir. 1867'deki yasa ile belediyelere emlak vergisi ödeyen erkeklere oy hakkı tanınır. 1884'teki yasa ile oy verme hakkı tüm erkeklere tanınır. Kadınlar ise bu hakka ancak 1918'de sahip olmuştur. 1888 ve 1894'te yapılan Yerel Yönetim Yasaları ile İngiltere siyasi sistemi bir kat daha demokratikleşir. Viktorya döneminin bir başka önemi ise *Çartizm* adı verilen siyasal reformlar için işçi sınıfının verdiği mücadele ve işçi hareketidir. Bu hareket tam anlamı ile başarılı olamaz fakat ilerleyen zamanlarda çalışma koşullarının iyileştirilmesi konusunda atılacak olan adımların başlangıcıdır. 1848'deki yasa ile sağlık koşulları iyileştirilmiştir. 1850'deki Eğitim Yasası ile de eğitim alanında önemli iyileştirmeler yapılmıştır. Bu sayede, okuryazarlık oranı ciddi şekilde artar. Tüm bu yasalarla İngiltere devleti hem demokratikleşmiş hem de sahip olduğu topraklar üzerindeki etkinliği artar. Sonuç olarak Kraliçe Viktorya döneminde İngiltere siyasi sistemi büyük ölçüde tamamlanmıştır¹.

Tahta çıktığı zaman oldukça zayıf bir iktidarın başına geçen Kraliçe Viktorya, 1840 yılında Prens Albert'le evlenir. Prens Albert, siyasal anlamda karısı üzerinde oldukça etkili olmuştur ve birçok tarihinin anlatımına göre Britanya siyasetine yön vermeyi başarmıştır. Kraliçe Viktorya, kraliyet ailesinin siyasal olarak tarafsız bir tutum alması gerektiğini kabul ederek farklı inançlar karşısındaki uzlaştırıcı tutumu ve dindar bir kraliçe olması gibi özellikleri ile halkın gözünde oldukça saygın bir yer edinmiştir².

¹ Jeremy BLACK, *A Short History of Britain*, çev. Ekin Duru, 157.

² A.g.k., 156-167

Resim 1.1: Kraliçe Viktorya
Kaynak: URL 1, 2019.

Resim 1.2 : Kraliçe Viktorya ve Ailesi
Kaynak: URL 2, 2020

Büyük Britanya İmparatorluğu, Kraliçe Viktorya döneminde siyasal ve ekonomik anlamda en parlak dönemlerinden birini yaşamıştır. Kraliçe, genç yaşta tahta çıkmasına ve liderlik yapmaya uzak olmasına rağmen özgüveni ve otoritesi sayesinde imparatorluğu oldukça başarılı bir şekilde yönetmiş; gerçekleşen Sanayi Devrimi ve İngiltere'nin izlediği sömürgecilik politikasının getirdiği ekonomik güç sayesinde İngiltere dünyada “üzerinde güneş batmayan imparatorluk” olarak tanımlanmıştır.

Fakat aynı zamanda yine bu dönemde statü önem kazanmış, üst ve alt sınıf arasındaki uçurum çok daha fazla derinleşmiştir. Sömürgeciliğin ve sanayinin getirdiği ekonomik güç sadece zengin tabaka tarafından kullanılmış ve halk ağır şartlar altında çalışırken üst tabaka daha da zenginleşmiştir. Ekonominin adaletsiz bir düzen içinde olması haksızlıkları da beraberinde getirmiş, örneğin çocuk işçilere de en çok bu dönemde rastlanmıştır. Bu dönemde "işçi sınıfı" adı verilen yeni bir sınıf ortaya çıkmış ve bu yeni sınıfla birlikte iş hayatının bilinen aktörleri değişmiştir. Endüstri Devrimi öncesinde dünyada yer alan meslek kuruluşları olan loncalar, 18. yüzyılın sonlarından başlayarak önemini kaybetmiş ve loncalar içerisinde bulunan usta-çırak kavramı, yerini patron-işçi kavramına bırakmıştır³.

1.2 Endüstri Devrimi

16. yüzyıldan itibaren, Avrupa'da meydana gelen pek çok değişiklik sonucunda Sanayi Devrimi ortaya çıkmıştır. Fransız Devrimi'nin ardından yeni bir siyasal yapının temeli atılmıştır. Sömürgecilik artmış, burjuva sınıfı daha da gelişmiş ve orta sınıf zenginleşmiştir. Nüfusun hızlı bir şekilde artması sonucu tarımdaki teknolojik gelişmeler de artmış, bu durum köylerdeki insan gücü ihtiyacının azalmasına ve kentlere göçün başlamasına neden olmuştur. Göçle birlikte kentlerde sanayinin artması ve bu artışta kullanılacak insan gücünün oluşturulması, yaşam standartlarının yükseltilmesi, önceleri halk arasında lüks olarak görülen çay, kahve ve şeker gibi ürünlerin lüks değil aslında bir gereksinim olduğunun kabul edilmesi, tüketim mallarının talebinin artması bu göçle başlayan gelişmelerdir. Ayrıca, ulaşım ve teknolojiye ortaya çıkan gelişmeler, halkta yayılan “bugün çok çalışıp yarını düşünmek” fikri, bilimin ilerleyerek teknolojik gelişmeleri etkilemesi de Sanayi

---

³Adnan MAHİROĞLU, “Endüstri Devrimi Sonrasında Emeğin İstismarını Belgeleyen İki Eser: Germinal ve Dokumacılar”, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/100969> Erişim Tarihi: 03.05.2020, 43

Devrimi'nin ortaya çıkmasının sebepleri olarak sayılabilir. İngiltere, 16. yüzyılın ortalarından başlayarak geçirdiği uzun bir sürecin sonunda 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren geliştirdiği teknolojik buluşları ve yenilikleri arka arkaya hızlı bir şekilde hayata geçirmiştir⁴.

Sanayi Devrimi ile birlikte, mekanik gücün verdiği destekle pek çok ihtiyaç aynı anda ortaya çıkmıştır. Daha fazla hammaddeye ihtiyaç duyulmuştur, bu durum daha fazla mal üretilmesine olanak sağlamış ama bir yandan da daha fazla atık oluşmasına sebep olmuştur. Ayrıca ulaştırma koşullarının daha çok artması, bu süreçleri izleyecek daha çok insan gücüne ihtiyacı doğurmuştur. Üretilen çok sayıda malı satın almak için daha çok tüketiciye, daha çok satacak satıcıya, daha fazla insan çalıştırarak üretime katkıda bulunacak ve elbette kendi servetini de arttıracak daha çok patron ve firma ortaya çıkmıştır⁵.

Eskinin basit üretimleri yerini hem ucuz hem de kaliteli fabrika mallarının üretimine bırakmıştır. İngiltere'de 7 yıl boyunca devam eden savaşlar yüzünden silah ihtiyacı da artmış, bu durum mevcut kömür madenlerinde üretimin üç katına çıkarılmasına sebep olmuştur. Daha fazla üretim için maden ocaklarının derinliğinin artırılması gerekmiş, ocaklardaki havalandırma sorunlarının ortadan kaldırılması için de hava basıncı kullanılarak çalışan pompalar üretilmiştir. Bu pompalarda buhar basıncı ilk defa Newcomen tarafından kullanılmıştır. Ardından James Watt, Newcomen'in buluşunu daha da geliştirmiş ve buharla çalışan ilk makineyi 1782 yılında icat etmiştir. Buhar makinesinin icadı ile Birinci Sanayi Devrimi dönemi başlamıştır. Coğrafik açıdan İngiltere'de, limanların ve nehirlerin birbirine bağlandığı çok sayıda kanal olması, bu kanallarda kullanılan gemilerin de buhar gücü ile çalışması gerekliliğini ortaya çıkarmış bu sayede kanallardan son derece yüksek verim alınmıştır. Buhar makineleri gemilerin ardından trenlerde de kullanılmaya başlanmıştır. İlerleyen zamanlarda trenler yüklerle birlikte yolcu da taşımış, tüm bu gelişmeler ticaretin hızlanmasını, insanların seyahat etmesini, yiyeceklerin daha taze bir şekilde daha uzak noktalara taşınmasını sağlamıştır⁶.

---

⁴ Erol ZEYTİNOĞLU, *İktisat Tarihi*, 148.

⁵ A.g.k, 148-149.

⁶ A.g.k, 149.

Sanayileşme süreci devam ederken iletişimin de önemi ortaya çıkmıştır. 1840 yılında İngiltere, posta sistemini meydana getirmiş ve dünyadaki posta sistemlerinin ilk adımını atmıştır. 1875 yılında Uluslararası Posta Antlaşması imzalanmış ve posta sistemleri uluslararası düzeyde bir bütün haline getirilmiştir. 1837’de telli telgraf icat edilmiş, 1895’te ise Guglielmo Marconi tarafından radyo dalgalarıyla çalışan telsiz telgraf ortaya çıkarılmıştır⁷.

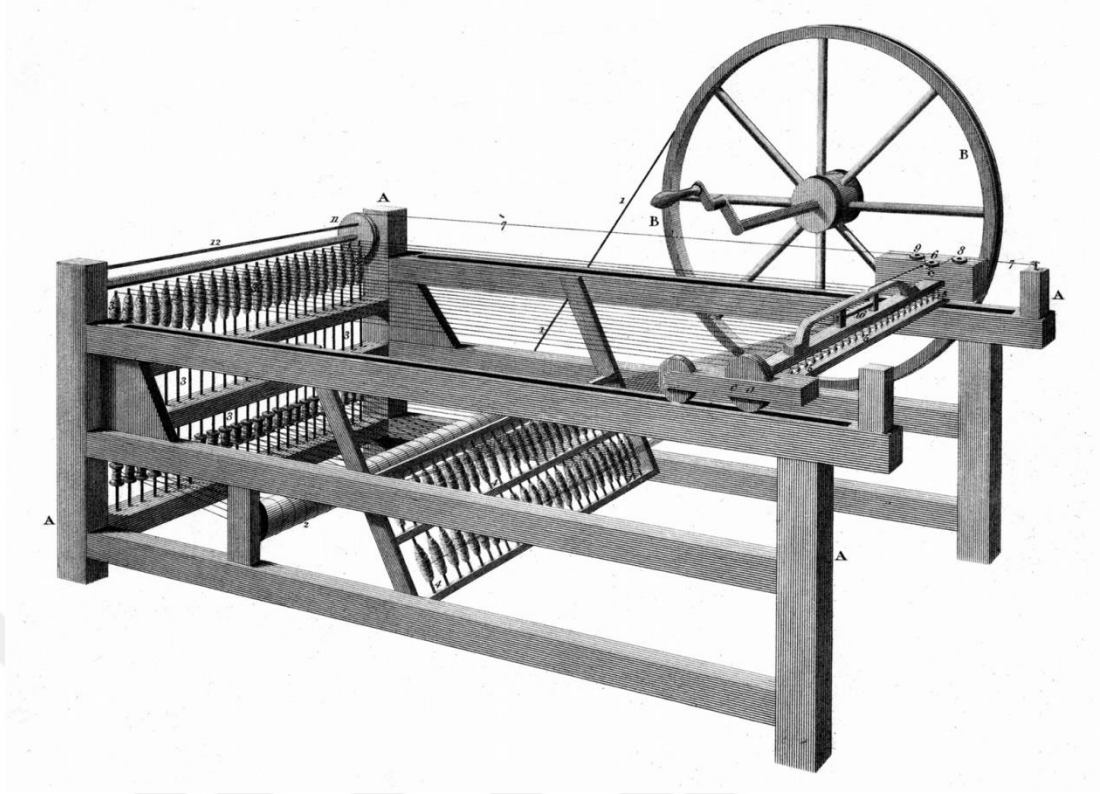
Sanayi Devrimi sürecinde, İngiltere’de önemli gelişme pamuklu dokuma sanayinde meydana gelmiştir. Pamuklu dokumanın payı 1770 yılında % 2,6 iken 1801 yılında % 17’ye kadar yükselmiştir. Bu yükselişin en önemli sebebi ise kuşkusuz teknolojik yeniliklerin rolüdür. Pamuklu dokuma sanayi, 17. yüzyılda İngiltere Lancashire’da kurulmuş fakat yünlü kumaş sanayi ile karşılaştırıldığında daha az önemde bir sanayi kolu olarak görülmüştür. Hem yünlü kumaş hem de pamuklu kumaş sanayinde üretim, el emeğine dayanmaktadır. Fakat zaman ilerledikçe üretimde makineler kullanılmaya başlanmıştır. 1730’larda iplik yapımı ve dokuma prosesi sürecinde iş gücü tasarrufunu sağlayacak makineler icat edilmiştir⁸. 1733’te dokuma ustası John Kay tarafından bir uçan mekik icat edilmiştir. Bu alet, dokuma ile uğraşanlara 1 metreden daha geniş ölçüdeki kumaşların dokunmasını sağlamıştır. Bu aletin en büyük faydası o zamana kadar tek başına çalışan bir dokumacının, mekiği atmak ve tutmak zorunda olduğu için, ancak kolunun erişebileceği genişlikte dokuduğu kumaşı artık daha geniş bir ölçüde dokumasına olanak sağlaması olmuştur⁹. Böylece bu mekik kullanılarak bir dokuma ustasının iki kişinin işini yapabilmesi sağlanmıştır. Bu gelişme sonucunda hem iplik talebi artmış, hem de teknolojik yenilikler hızlanmıştır. James Hargreaves 1765 yılında keten, kenevir ya da pamuktan altı farklı ipliği aynı anda bükten “Jenny” isimli tezgâh makinesini icat etmiştir (Resim 1.3). Bu makine sayesinde tek bir iplik bobinini çevirmek için gerekli olan işgücü ile aynı anda daha çok sayıda iplik elde edilmesi mümkün olmuştur.

---

⁷ A.g.k, 149.

⁸ A.g.k, 149.

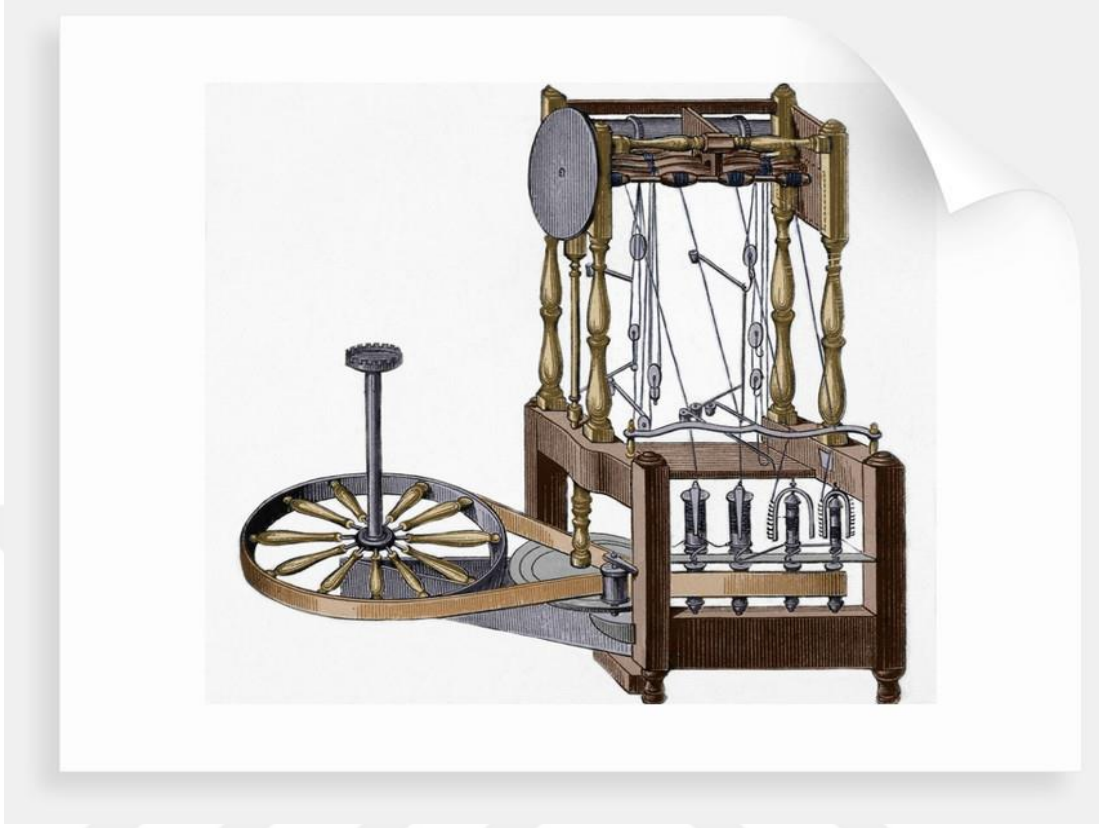
⁹ A.g.k, 149.

Resim 1.3: Spinning Jenny
Kaynak: URL 3, 2019.

Jenny, küçük ölçekli üretim yerleri için oldukça ideal olsa da daha büyük çaplı projeler ve üretimler için yeterli verimi sağlayamamıştır. 1767 yılında, Richard Arkwright, Jenny'e göre daha fazla geliştirilen bir tezgâh makinesi (Resim 1.4) icat etmiş ve büyük kapasiteli üretimler için bir çözüm sağlamıştır. Arkwright'in icadı yeni iplik bükme makinesi, farklı incelikte ve mukavemet derecelerinde olan çözümlü ipliklerinin üretimini sağlamıştır. Ayrıca bu makineyle çok sayıda iplik aynı anda eğirme, ayırma ve serme işleminden geçebilmektedir. Jenny, kumaşın sadece çözümlüde kullanılabilecek yumuşak iplikleri eğebiliyorken Arkwright'in geliştirdiği su gücü ile çalışan yeni tezgâh, daha kalın ve dayanıklı atkı ipliklerinin üretilmesine olanak sağlamıştır. Ayrıca, yüksek kaliteli iplikler sürekli ve daha hızlı üretilmektedir¹⁰.

¹⁰ Chris FREEMAN ve Luc SOATE, *Yenilik İktisadı*, 56.

Resim 1.4: Arkwright'ın Tezgah Makinesi
Kaynak: URL 4, 2019.

18. yüzyılın ortasından itibaren meydana gelen pek çok teknik yenilikle birlikte özellikle tekstil alanında büyük değişimler başlamıştır. Ağırlıklı olarak işgücü ve basit el aletlerine dayalı bir üretime sahip olan pamuklu tekstil ürünleri, buhar gücüyle çalışan makinelerle, çok sayıda ve ücret karşılığı çalışan insanların bulunduğu fabrikalarda üretilmeye başlamıştır. Buhar gücüyle çalışan makineler daha sonra sırasıyla iplik eğirme ve kumaş dokuma aşamalarında da kullanılmaya başlanmış ve bu durum teknolojik gelişimin en önemli noktası olmuştur.

Sanayi Devrimi ile üretimde makinenin tek hâkim güç haline gelmesi ile birlikte fabrikalaşma süreci de başlamış, küçük üreticiler ortadan kalkmış, bu yüzden de toplumda görülen sınıfsal ayrım hız kazanmıştır. Makinelerle yapılan üretimle rekabet edemeyen bağımsız küçük ölçekli üreticiler ve ustalar, zamanla belirli bir ücret karşılığı çalışan kalfalar ve işçiler haline gelmiş ve bu durum Avrupa'da burjuvazinin var olan yapısını değişmesine, yeni ve farklı bir işçi sınıfının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Daha önceden var olan burjuva sınıfına artık fabrika sahipleri

de katılmış ve her ülkede en zengin sınıfı burjuva sınıfı oluşturmaya başlamıştır. Fakat orta sınıf neredeyse tüm dünya genelinde pek çok sosyal ve siyasal hakka sahip olamamış hatta bu haklarını ancak 19. yüzyıl sonundan itibaren kazanmaya başlamıştır.

1.3 Viktorya Dönemi'nde Kadın, Ahlak Anlayışı ve Toplum

Kraliçe Viktorya dönemine damgasını vuran asıl konu ahlakçılık ve tutuculuktur. Bu katı tutum İngiliz muhafazakârlığının gelişmesinde ve şekillenmesinde önemli rol oynar ve “Viktorya Ahlakı” olarak adlandırılır.

Kadınlar, 19. yüzyılın başından itibaren iyi bir eş ve anne olması için eve hapsedilir, fakat bir yandan da ‘evdeki melek’ imajıyla da yüceltmeye başlanır. Bu dönemde, kadının ve erkeğin birbirini tamamlaması yerine birbirinden ayrı tutulması daha çok ortaya çıkmıştır. Bu ayrım nedeniyle kadın, ilk önce anne ve sadık bir eş olduğunu kabullenmek zorunda kalır¹¹.

Kadınları, erkeklerle karşılaştığında engelli olarak gören bu zihniyete göre, kadınların baskın rolü söz konusu değildir, çünkü kadının hâkimiyeti, erkeklerin, toplumun ve ailesinin istikrarını ve güvenliğini korumak için yapması gereken önemli işlerle sınırlıdır. Girls 'Realm isimli bir kadın dergisinde yayınlanmış olan bir yazı, bu durumu şöyle açıklamaktadır: “Öğrenmek isteği, kadınlık dışı olmaktır. Cehalete dayalı masumiyet; büyüleyici olan budur. Bir kadın öğrenmeyle ne ister? Ona evini nasıl tutacağını, kocasının ve çocuklarının fiziksel rahatlığına dikkat etmesini öğretin. Eğer asla evlenmezse, arka planda kalmasını ve bakire teyze rolünü oynamasına ve minnettar olmasına izin verin ”¹².

Bu düşünce sonucunda toplumda “Evdeki Melek” kavramı doğmuştur. Bu kavram, kadınların yaşamlarını, erkeklerin kendileri üzerindeki genel hâkimiyetini tehdit etmeyecek sınırlı bir alanla sınırlandırma eğilimini desteklemiştir. 1931 yılında bir makalesinde Virginia Wolf, Evdeki Melek kavramını şu sözlerle açıklamıştır: “Çok sempatikti. Son derece çekici idi. Asla bencil değildi. Aile hayatının zor sanatlarında mükemmelleşti. Her gün kendini feda etti. Hiç bir zaman bir akli ya da dileği yoktu, ama her zaman başkalarının zihinlerine ve isteklerine sempati duymayı

¹¹ Pinar Taşdelen ve Canan Koca, “Viktorya Dönemi İngiltere’inde Kadın Bedeni Politikaları ve Kadınların Spora Katılımı”, 209.

¹² Didem Yılmaz, “Through The Eyes of Thomas Hardy: Status of Women Within the Socio-Cultural Context of Viktoryan Society”, 8.

tercih etti. Her şeyden önce saftı. Bu günlerde her evin meleği vardı". Wolf tarafından tarif edilen Evdeki Melek'ten beklenen bu şartları yerine getiremeyen kadın, toplum tarafından geniş anlamda Düşmüş Kadın olarak tanımlanmıştır. Bir kadın evlenmek ve saygın olmak isterse, niteliklerini koruması bekleniyordu çünkü toplumsal sözleşmelere göre, sadece bakire, masum ve cinsel konularda cahil olan bir kadın saf olarak tanımlanır ve evlilik için iyi bir konumdadır. Eğer bu ideallere uygun yaşayamazsa, sapkın, yani düşmüş bir kadın olarak kabul edilir ve toplum genelinden dışlanır.¹³

Toplumdaki eril egemenlik, kadınların erkeklere tabi olmasını beklemektedir. Bir kadının efendisine / kocasına iffetini ve sadakatini garanti etmesi için evlilikten önce bakire olması önemlidir. Aslında bekâret ideali, bir kadının bekâretinin kendisine değil de efendisine / müstakbel kocasına ait olduğu fikrini pekiştirmesi anlamında, evdeki bir meleğin en önemli niteliği olarak kabul edilmiştir. Martha Vicinus'a göre *"Evlenmeden önce genç bir kız mükemmel bir şekilde masum ve cinsel açıdan cahil olmak için yetiştirilir. Aile sevgisi ve annelik arzusu doğuştan sayılsa da, çağın hâkim ideolojisi, genç kızın çok az cinsel duyguya sahip olduğu konusunda ısrar etmiştir"*¹⁴.

Kadın, sadece iyi bir anne ve kocasına sadık bir eş olmak için şartlandırılmıştır ve ancak kendi evinin içinde kendi kocasına çekici görünmeye çalışmalıdır. Kadının kendi bedeni üzerinde söz sahibi olabildiği tek yer evidir¹⁵.

Sanayi Devrimi süresince ve sonrasında özellikle orta sınıftaki kadınların çalışması neredeyse zorunlu bir hale gelir. Yüzyılın sonlarına gelindiğinde orta sınıftan kadınlar, sekreterlik, devlet memurluğu, öğretmenlik, tezgahçılık ya da hemşirelik gibi mesleklerde çalışırlar¹⁶. 1851 yılı İngiltere`sinde işçi olan kadınların % 40`ının hizmetçi, % 20`sinin tekstil fabrikası işçisi; 1886 yılı Fransa`ında işçi olan kadınların % 20`sinin hizmetçi, % 10`unun tekstil işçisi; 1882 yılı Prusya`ındaki işçi olan kadınların % 18`inin hizmetçi, % 12`sinin fabrika işçisi olarak çalıştığı bilinmektedir¹⁷. Fabrikalarda çalışan kadınlar erkeklerden daha düşük

¹³ Martha VICINUS, *Women in the Viktoryan Age*, 167-168

¹⁴ A.g.k., 168..

¹⁵ Y. KNIBIEHLER, "Vücutlar ve Yürekler", Çev. A. Fethi, 313-314.

¹⁶ D. CRANE, *Moda ve Gündemleri Giyimde Sınıf, Cinsiyet ve Kimlik*, 146.

¹⁷ A.g.k., 147.

ücret alırlar. Çoğu evli ve çocuklu olduğu için sadece 2 saatlik vardiyalarda çalışır, böylelikle en önemli görevleri olan ev işleri ve çocuk bakımını da aksatmak durumunda kalmazlar¹⁸.

1780-1830 yılları arasında Sanayi Devrimi'yle birlikte İngiltere'de sanayileşme, kentleşme ve göç unsurları ortaya çıkmış, bu durum kadınlar hem fabrikalardaki hem de evdeki emeklerinin karşılığını almasını sağlamıştır. Kadının mesleki faaliyetleri ve aile dışındaki çalışma hayatı meşrulaşmaya başlamıştır. Toplumun ve siyasi yaşamın modernleşmeye başlaması ile cinsiyet eşitliği ve kadınların söz sahibi olduğu dönemler bitmeye başlamış ve Viktorya Dönemi toplumunda cinsiyetler arasında çok kesin bir ayrımcılık ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu dönemde, burjuva toplumunda yaşanan cinsiyetler ilişkisi, erkek ve kadının alanını kesin olarak birbirinden ayırarak kadının özel alanı ile erkeğin kamusal alanı arasına bir sınır koymuştur. Erkekler çalışma hayatına aitken ev işleri ve evcimen olma durumu kadınların işi olarak belirlenmiştir. Bu anlayış, 20. yüzyılın ortalarına kadar devam etmiştir¹⁹.

Viktorya döneminde kadınlar arasındaki en avantajlı sınıf Aristokrat sınıftır. Fakat bu sınıftaki kadınların bile rahatlığı ve avantajları ancak bir yere kadardır. Kaderleri, erkeklerin alacağı politik ya da parasal yöndeki kararlara bağlıdır. Lady, Düşes ya da Barones gibi ünvanlara sahip olan bu kadınların büyük bir kısmı bu ünvanları ya da zenginliklerini ya kocalarından ya da babalarından dolayı elde etmişlerdir. Aristokrat kadınlar da aslında evlerinde bir nevi hapis sayılabilirler. Örnek olarak herhangi bir Lady, çalıştığı takdirde ünvanını yitirecektir. İşin garibi Aristokrat sınıfın kadınları bu durumlardan herhangi bir rahatsızlık duymamış, itiraz etmemiş, aksine kendilerine hizmet edilmesinden dolayı daha avantajlı olduklarını düşünmüştür²⁰.

---

¹⁸Bkz. (11), TAŞDELEN, KOCA, 209.

¹⁹ Gisela BOCK, *Avrupa Tarihinde Kadınlar*, Çev. Zehra Aksu Yılmaz, 41-119.

²⁰ K.D. REYNOLDS, *Aristocratic Women and Political Society in Viktoryan Britain*, 67-72.

2.BÖLÜM

KRALİÇE VİKTORYA DÖNEMİ'NDE MODA

2.1 Dönemin Modasına Genel Bakış

19. yüzyılın başında, Birleşik Krallık Büyük Britanya Adası'nda kadın ve erkek kıyafetleri basit ve rahat kullanımlı olmuştur. Kadınlar hafif, beyaz elbiseler giymiştir ve korse kullanmamıştır. Erkekler diz pantolonları veya dar pantolonlar, beyaz gömlekler, yelekler ve ön kısmı kesik ve arkası iki kuyruklu bir ceket giymiştir. Bu kıyafetler aslında 18. yüzyılda kullanılan binicilik kıyafetleridir ve bacakları at sırtında serbest bırakmak için tasarlanmıştır²¹.

18. yüzyılda yüksekte olan bel çizgisi, 1820'li yılların ortalarından itibaren normal yüksekliğine geri dönmüş ve ortaya çıkan yeni stilde kadın belinin daha ince olması arzu edildiğinden korseler yeniden kadın giyiminin önemli bir elemanı olmuştur. 1820'lerde korseler, beli dar göstermek için için sıkıca bağlanmıştır, üstte kabarık kollu ve aşağıda daha geniş eteklerle kontrast oluşturmaktadır. Elbiseler çizgili ve çiçek desenleriyle süslenmiş parlak renklerdedir. Açık havada, kadınlar tüyler, çiçekler ve kurdelelerle süslenmiş geniş şapkalar takmışlardır²².

Bu dönemde kadın bedeninin estetiği, erkek bakış açısı ile biçimlendirilmektedir bu yüzden kadın, bedenini istenen biçimde kontrol etmek durumundadır. Dönem kadınları erkeksi bir görünümden kaçınmak için korse kullanarak belini inceltmeli; kalça ve göğüs kısmını ise daha ön plana çıkarmalıdır. Parmak uçlarında dans eder gibi hareket etmeli ve bu sayede vücut şeklini ve duruşunu ortaya koymalıdır. Dekolte kullanılan giysilerle göğüs kısmını öne çıkarmalı ve omurgayı dik bir hale getirerek sağlıklı bir kadın olduğu görüntüsü vermelidir. Beyaz teni ile evden hiç çıkmadığını ispatlamış olmaktadır. Bu dönemde saçlarda topuzlar, bukleler modadır. Saçlar gür olmalı ve sıkıca bağlanmalıdır. Giysilerde kullanılan kumaşlar oldukça boldur ve kat kat bir görünümü vardır. Etek çapları 3,5 metreye kadar çıkabilmektedir. Bu durum kadınların hareketlerinin yavaşlamasına ve giyinirken yardıma ihtiyaç duymasına sebep olur²³.

²¹ Peter CHRİSP, *A History of Fashion and Costume: The Viktoryan Age*, 6.

²² A.g.k, 7-8.

²³ Bkz. (15), KNIBIEHLER, 308-309.

Sanayi Devrimi ile birlikte toplumda yeni bir döneme girilmiş ve çalışma hayatı son derece önemli bir yer kazanmıştır. Bu değişim öncelikle erkek kıyafetlerinde kendini göstermeye başlamış ve sadeleşmesine sebep olmuştur. Kadın giyimi, 19. yüzyılın son dönemlerine kadar aylak sınıf teorisi ile tanımlanan giyim anlayışının etkisinde kalmıştır²⁴. Az çalışan ama çok tüketen ya da hiç çalışmayan ama servetlerinin fazlalığı yüzünden üst sınıfa mensup olan, gösterişçi ve tüketimi seven kişiler için kullanılan aylak sınıf tanımı aslında genel olarak dönemin aristokratları için kullanılmıştır. Avrupa'da Fransız Devrimi ile ivme kazanan aristokrasi sınıfının çökmesi ve burjuvazi sınıfının yükselmesi sonucu kadın ve erkek giysileri arasında keskin farklar ortaya çıkar. Çalışma hayatında çoğunlukla erkeklerin yer alması ve kadınların da evde daha fazla zaman geçiriyor olması bu durumun en önemli sebeplerindedir. Erkek giyimi çalışma disiplini ve ciddiyetini yansıtmak amacı ile daha basit, daha kaba ve daha ağırbaşlı bir hale gelirken kadın giyimi daha önceki dönemlerdeki gibi şatafatlı olmasa da yine incelikli ve gösterişli olmuştur²⁵.

Viktorya Dönemi'nde alt sınıf kıyafetleri halkın ekonomik durumunu net şekilde gösterir²⁶. Viktorya döneminde fakir olmak çok zordur, yiyecek almak için yeterince para yoktur, pek çok ev hanımı, çok genç yaşta çocuk kıyafetlerini yapmaya başlamıştır ancak yine de yoksul ailelerin çok az kıyafeti vardır. Fakir halkın giydiği kıyafetlerin çoğu genellikle ikinci hatta beşinci eldir. İşçi sınıfına ait oldukları için kıyafetleri pratik olmalıdır. Giydikleri kıyafetlerin çoğu daha ucuz olduğu için koyu renklerde yün veya pamuktan yapılmıştır. Bir kadın için normal bir günlük kıyafet, ev işi yapmak ve ayak işleri yapmak açısından rahat olması gerektiğinden uzun etek ve fularlı uzun düz bir tunik kullanılmıştır. Viktorya dönemi erkekleri uzun kalın ceket veya yelekle düz bacaklı pantolon giyerler (Resim 2.1 & 2.2)

---

²⁴ Hafize PEKTAŞ, *Moda ve Postmodernizm*, 60.

²⁵ Fred DAVIS, *Cinsiyette Ayrımcılık*, Çev. Özden Arıkan, 50-51.

²⁶ "Who Wore What?", <https://fashionfromtheViktoryanera.weebly.com/who-wore-what.html>, Erişim Tarihi: 02.01.2020.

Resim 2.1 : Alt Sınıf Kıyafetleri Örnekleri
Kaynak: URL 5, 2019.

Resim 2.2: Orta Sınıf Kıyafetleri Örnekleri
Kaynak: URL 6, 2019.

Bu dönemde özellikle Fransa'daki gösteriş merakının artması sonucu Charles Frederick Worth adlı giysi tasarımcısı sayesinde Haute Couture kavramı ortaya çıkar. Worth belki de tarihte bilinen ilk moda tasarımcısıdır. Worth, basit giysilerin aksine gösterişli giysiler tasarlamak istemiştir. Bu etkiyi sağlamak için özel ve farklı kumaşlar kullanmış, el işçiliğine ve işlemlere özellikle önem vermiştir. O zamanların modası olan yanları ve arkası kabarık, önü dökümlü ve kadınsı hatları ortaya koyan modellerini tasarlarken dantel

ve firfırları bolca kullanmıştır. 1 yıl içerisinde 4 kez defile düzenleme geleneğini başlatmış ve bu defilelerinde mankenler kullanmıştır²⁷.

Charles Worth, İngiliz olmasına rağmen Paris'te Paris modasının en önemli isimlerinden biri haline gelir. Diğer modacılarından farklı olarak müşterilerini kendi dükkânına getirmiştir. Worth'ün tasarımlarını giymek isteyen üst sınıf kadınlar, bu isteğe ayak uydurarak dükkâna gelip sıra beklemeyi bile kabul etmişler, elbiselerinin tasarımlarının nasıl olacağına kendileri yerine Worth'un karar vermesini kabul etmişlerdir²⁸.

Worth'ün tasarımları büyük talep görmüş ve uluslararası alanda tanınmıştır. Worth, müşteri ve terzi arasındaki ilişkiyi değiştirmiştir. Worth'ün salonundan önce, terziler, bir müşterinin evini ziyaret edip müşterinin talebine göre kıyafet hazırlarken Worth'ün salonu, toplum figürlerinin bulunduğu sosyal bir buluşma noktası olmuştur. Worth, müşterilerine önlüklerini tanıtmak için canlı modelleri kullanan ilk kişidir. Eşi 1850'lerin başında onun modelidir ve aynı zamanda dünyanın ilk profesyonel modeli olarak bilinir²⁹.

Worth, kariyeri boyunca kendisini müşterisinin isteklerine bağlı kalan bir zanaatkâr yerine kendi isteklerini ortaya koyabildiği özgür bir tasarımcı olarak tanımlamıştır. Diğer modacıların aksine Worth, tasarımları kendi yapmış, kullanacağı kumaşları kendi seçmiş ve giysiyi kendisi üretmiştir. Giysilerine kendi adını taşıyan etiketleri koymas da bu özgürlüğünün bir imzası olarak düşünülebilir³⁰.

Dönemin modacıları, 19. yüzyılın sonlarına doğru, modanın en önemli merkezi haline gelen Fransa'yı dikkatle izlemiş ve burada meydana gelen her türlü değişimi ve eğilimi takip etmeye başlamıştır. Haute Couture'nin kurucusu olan Charles Worth'ün gençlik yıllarında İngiltere'de kalmak yerine Fransa'ya gidip moda konusunda kendisini eğitmesi, oradaki moda ve stiller konusunda çalışmalar yapması bu duruma örnektir.

---

²⁷Güçlü Serhan YAZAROĞLU, *Tarihteki İlk Moda Tasarımcısı Charles Frederick Worth*, <https://gsyhaute couture.wordpress.com/2014/11/03/tarihte-ki-ilk-moda-tasarimcisi-charles-frederick-worth/>, Erişim Tarihi: 03.01.2020

²⁸ James LAVER, *Costume and Fashion*, 186.

²⁹“Charles Frederick WORTH”, <http://Viktoryan-era.org/charles-frederick-worth-biography.html>, Erişim tarihi: 03.01.2020

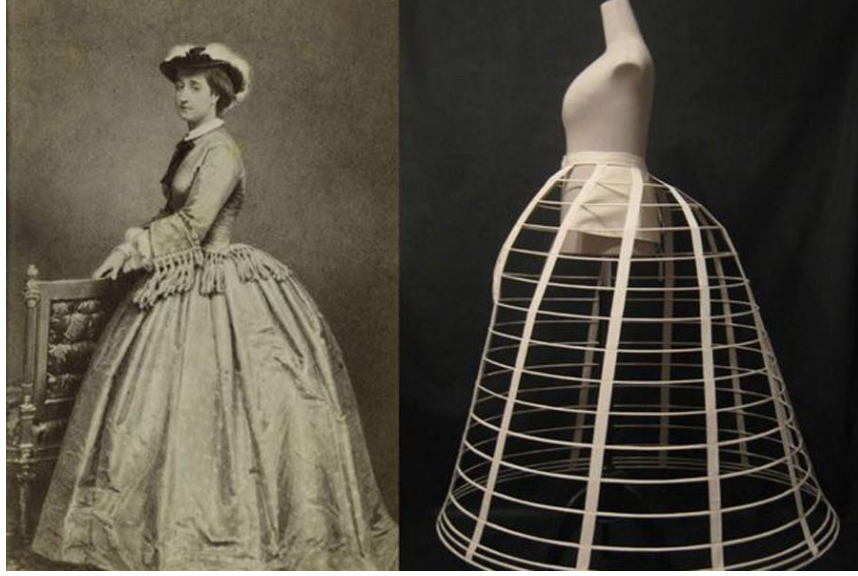
³⁰ Lars SVENDSEN, *Fashion: A philosophy*, Çev. John Irons, 90-110.

19. yüzyılda gerçekleşen Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkardığı ticari ilişkiler, ulaşım araçlarının keşfedilerek geliştirilmesi ve sanayide gerçekleşen ilerlemeler, üretimin artışında büyük etki göstermiştir. Bu artışla birlikte moda endüstrisinde de önemli gelişmeler yaşanmış ve adeta bir devrim ortaya çıkmıştır. Dikiş makinesinin icat edilerek hazır giyim ticaretinin gelişmesi, yeni moda pazarlama tekniklerinin ortaya çıkması ve yeni giysi mağazalarının açılması bu gelişmeler arasında sayılmaktadır. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupa'da, üst sınıfa mensup kişiler şık ve zarif bir tarzı benimseyerek modayı takip etmişler, işçi sınıfından olan kadınlarsa yine dönemin modasına uygun fakat daha bol ve rahat giysiler giymişlerdir. Hızlı bir değişim gösteren kadın modası, teknik gelişmeler, seri üretim imkanları ve 1871'de Ellen Butterick tarafından hazırlanan kâğıt patronların evde kullanılmaya başlanmasıyla ilerlemiş ve orta sınıflara kadar ulaşmıştır³¹. 1850'li yıllarda etekler, altına giyilen birden fazla uzun iç etekle genişlemeye devam etmiştir. Zamanla daha geniş eteklerle olan talep ve birden fazla iç eteğin getirdiği ağırlığa çözüm olarak 1857'de "Krinolin" adı verilen kabarık kafes etekler ortaya çıkmıştır (Resim 2.3). Krinolinler, iç etekten çok daha hafiftir. Bel çizgisi korse ile inceltilmiş olsa da krinolinlerle genişletilen etekler ve kabarık kollarla daha da ince görünmeye başlamıştır. Aşırı geniş etek modası, kabarıklığın eteğin arka kısmına kaydırıldığı, krinolinin yerini tarlatanın aldığı ve kadın giysilerinin fiyonklarla, çiçeklerle, firfırlarla süslendiği 1870'lerin başına kadar varlığını sürdürmüştür. Bu stiller, dönemin kadınlarının konumuna yönelik statüsünü belirtmektedir³².

---

³¹ Elif Jülide DEREBOY, *Kostüm ve Moda Tarihi*, 94.

³² Elizabeth ROUSE, *Understanding Fashion*, 115.

Resim 2.3: Krinolin
Kaynak: URL 7, 2020

Krinolin, ilk kullanıldığı zamanlarda kadınlar için bir özgürlük aracı gibi görünmüştür. Kadınlar, çok katlı iç eteklerin sebep olduğu hareket kısıtlamasından kurtularak bacaklarını etek içerisinde daha rahat hareket ettirme olanağı bulmuşlardır. Bu eteklerin altına kenar kısımları dantelden oluşan ve ayak bileğine kadar uzanan keten pantolonlar giyilmiştir. Genç yaştaki kızların etekleri, yetişkinlere göre daha kısa olsa da onlar da bu dantelli pantolonları kullanmışlardır. Eteklerin altına giyilen bu pantolonların daha ucuz ve kısa olanlarına “pantalette” adı verilmiştir. Krinolinle desteklenen geniş ve kabarık etekler, aynı anda iki kadının yan yana oturmasını hatta odaya aynı anda girmelerini engelleyecek kadar geniştir. Kadınlar yanlarında kendilerine eşlik eden erkeklerle yürürken ileriye doğru yavaşça süzülür bir tavır takılmaktadır. Bu kadın giyim modası, 19. yüzyıl ortalarında erkek egemenliğinin en üst düzeyde olduğunu ve kadınla erkek arasındaki statü farkının ne derece fazla olduğunu açık olarak göstermektedir³³.

Krinolinler, 1860’lı yıllara gelindiğinde kullanım açısından en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Kadınların kalça kısmını olduğundan çok daha büyük gösteren bu etekler aynı zamanda kadınların doğurganlıklarını da ifade etmektedir. Krinolinin kullanıldığı dönemler, toplumdaki büyük ve kalabalık ailelerin fazla olduğu bir dönemdir ve geniş eteklerin, kadının doğurganlığının yüksek seviyede olduğunu

³³ Bkz. (28), LAVER, 179.

gösterdiği düşünülmektedir. Geniş ve kabarık etekler bir yandan da kadına erişilmez bir cazibe katmaktadır. Krinolinler, üst sınıfın giyim modasında şıklığın sembolü olarak görülürken daha alt sınıfların hayat tarzlarına uygun olmamıştır. Bir süre sonra krinolinler yerini yarım bir modele bırakmış, kabarık olan eteklerin önü daha düz olarak kullanılırken kabarıklık tamamen eteğin arka kısmına kaymıştır. 1867 yılında Kraliçe Viktorya ve Prenses Metternich, krinolinin yerine yeni bir giyim tarzı oluşturarak elbiselerinin kalça yastıklarıyla desteklenen ve yere kadar uzanan etek kısımlarını, drapeler ve kıvrımlardan oluşan görkemli bir kuyrukla tamamlamışlardır (Resim 2.4). Dönemin önemli tasarımcılarından Worth, “Paris arkalı” diye adlandırılan, Kraliçe Viktorya’nın öncülüğünü yaptığı, drapeli, eteğin arka kısmının kabarık durması için içten kalça kısmına takılan bir yastığı olan daha dar bir etek ortaya çıkarmıştır (Resim 2.5)³⁴. Bu yeni etek modası 1870’lerin sonlarında daha abartılı bir forma bürünmüştür. Elbiselerin kol kısımları dirsek boyunda olup, kol kenarları ve etek uçları dantel ve tafta firfırlar süslenmiş, arkası dolgun ve kuyruklu eteklerin üstüne kontrast renklerde redingot stili ceketler giyilmiş ve bu ceketler pelerinlerle tamamlanmıştır³⁵.

Resim 2.4: Dönem Kıyafetlerinden Örnekler

Kaynak: URL 8, 2019.

³⁴ Bkz. (24), PEKTAŞ, 122.

³⁵ Bkz. (31), DEREBOY, 97.

Resim 2.5: Worth Tasarımı Arkalıklar

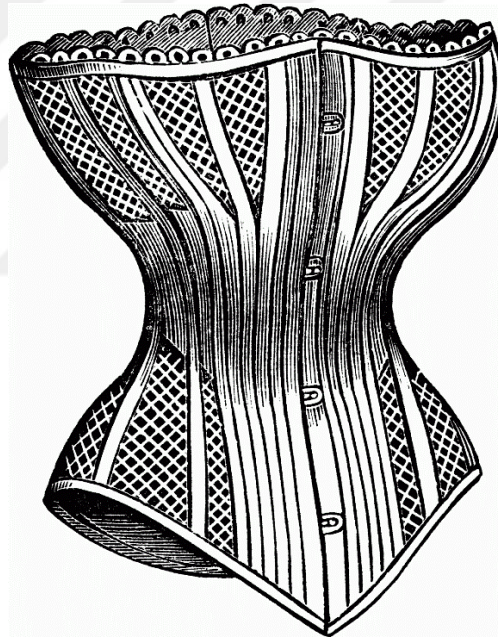
Kaynak: URL 9, 2020

Viktorya Dönemi'nin en önemli giysi parçalarından olan korseler, 1854 yılına gelindiğinde en sıkı halini almıştır (Resim 2.6 & 2.7). Korselerin darlığı kimi zaman kadınların nefes almada sorunlar yaşamalarına bile sebep olmuştur. Pek çok kadın, sağlıklarına zarar vereceğini bilmelerine rağmen korseleri kullanmaya devam etmiştir çünkü o dönemde korse kullanmamak, kadınlar arasında bir zevksizlik belirtisi olarak görülmüştür. Ayrıca, kendisini fiziksel olarak kısıtlamayan bir kadının, ahlaki olarak kısıtlamasında yetersiz olduğu düşünülmüştür³⁶.

³⁶ Nuran ZENGİNGÖNÜL, *Çağdaş Moda Akımları*, 21.

Resim 2.6: Korse
Kaynak: URL 10, 2020.

Resim 2.7: Straplez Korse
Kaynak: URL 11, 2020

1850-1870 yılları arasında yüzlerde peçeler, saçlarda ise boneler (Resim 2.8) ve file kullanılmıştır. Peçeler, kadınları hoş olmayan ve hoş karşılanmayan bakışlardan korumuştur. 1870'lerden itibaren saçlar, başın hemen üstünde ve takma topuzlarla arkadan toplanmış ve bukleler kullanılarak hareket kazandırılmıştır. “Capotes” adı verilen küçük şapkalar, bu topuzlarla birlikte kullanılmıştır. Ayrıca şapkalarda kurdele ve tüy gibi detaylar da yer almaktadır. Kadınlar, oldukça önem

verdikleri bu saç stillerini ve ayrıca ciltlerini güneşten korumak için küçük ve süslü güneş şemsiyeleri kullanmışlardır (Resim 2.9)³⁷.

Resim 2.8: Boneler
Kaynak: URL 12, 2020

Resim 2.9: Şemsiyeler
Kaynak: URL 13, 2020

Krinolinlerin, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren çelik çemberle halini alması ile kadın ayakkabıları da modanın önemli bir parçası haline gelmeye başlamıştır. Çelik çemberler esnek olduklarından dolayı eteğin yukarı kalmasını sağlamış ve böylelikle kadın ayakkabıları daha görünür bir hale gelmiştir. 1850'lerde yüksek topuklu, bağcıklı ve düğmeli botlar kullanılmaya başlanmış ve 1880'li yıllara kadar popülerliğini korumuştur³⁸.

³⁷ Bkz. (36), ZENGİNGÖNÜL, 21.

³⁸ M.J. BOSSAN, *The Art of the Shoes*, 59.

Resim 2.10 19. Yüzyıl Ayakkabı Modelleri
Kaynak: URL 14, 2020

İngiltere’de 1800’lü yıllarda sadece kadın değil erkek modası da önemli bir yere sahip olmuştur. Erkekler 1850’li yıllarda beyaz pilili yelekler ve uzun dar pantolonlar giymişlerdir. 1850 sonrasında erkek pantolonları genellikle ceketten farklı bir kumaş kullanılarak üretilmiştir. Kraliçe Viktorya döneminde en yaygın kullanılan ceket türü “Redingot” adı verilen bir ceketdir (Resim 2.11). Redingot ceketler resmi etkinliklerde kullanılan bir ceket olmuştur. Ceketin kuyruğu kare biçimindedir ve ön tarafa doğru yuvarlak bir hatta sahiptir. Redingot çizgileri içerisine giyilen ceketler dizin hemen üzerine kadar uzundur. Ceket yakaları kadife kumaştan yapılmıştır ve renkleri, alta giyilen pantolonların renkleri ile uyumludur. Ceketin içine giyilen gömleklerin yakaları küçülmüş ve dışa doğru dönerek küçük kravat ya da papyonlarla kullanılmıştır. Gömlek üzerine giyilen yelekler ise yukarıdan düğmelenmektedir. Redingot haricinde erkekler resmi etkinliklerde frak ta giymiştir. Papyon ya da kravat gibi aksesuarları kullanan erkekler, giyim stillerini tamamlamak amacıyla “Monokl” denilen tek camlı gözlükler kullanmışlardır³⁹.

19. yüzyılın sonlarına gelindiğinde kadın ve erkek giyimi arasındaki ayırım, oldukça belirgin bir hale gelmiştir. Erkekler, daha basit ve daha düz stiller giyerken,

³⁹ Şükran KOMŞUOĞLU vd., *Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi*, 201-203.

kullandıkları kumaşlar ve renkler daha ağır ve ciddi bir tarza sahip olmaya başlamıştır. Kadın giyiminde ise kullanılan abartı, kadının medeni durumunun bir göstergesi haline gelmiştir. Bekâr bir kadının taze çiçek motifleriyle bezeli beyaz renkli muslinden yapılmış sade ve basit bir elbise giymesi beklenir; giysinin basit olması hem onu giyen kadının masumiyetini anlatırken hem de henüz kendisine bir eş bulamadığını da göstermektedir. Evli kadınlar ise hem çok daha süslü, hem de modaya daha uygun şekilde giyinmektedir. Toplum genelinde, evli kadınlar, bekâr kadınlara göre sosyal önceliklere sahiptir. Onların görevi, kocalarının sahip olduğu statüyü göstermek olduğu için giydikleri kıyafetler, bekâr kadınların kıyafetlerinden daha zengin olmak durumundadır⁴⁰.

1870'lerin ortalarından itibaren elbiselerin eteklerindeki kabarıklık, arka kısma geçer ve bu kabarıklık etek ucuna kadar iner. Etekler, günlük kullanılan giysilerde bile uzun kuyrukludur ve kadınların rahatça hareket etmesini engellemektedir. Elbiselerin bel kısımları sıkı dantellidir. Kadın belini daha ince hale getirmek için yatay olarak dikilen korseler 1880'lerin başına kadar yaygın olarak kullanılmıştır. Korselerin rahatsızlığına çözüm olarak sunulan tarlatanlar, daha önceleri kullanılan diğer tarlatanlara göre kadın omurgasına daha az sıcaklık veren, tel örgülerden yapılmış ve nispeten daha sağlıklıdır (Resim 2.12). Yeni tarlatan modeline ilave olarak bir eksen üzerinde çalışan metal bantlar düzenlemesi olan "Langtry" adı verilen yeni model tarlatanlar da kullanılmıştır. Bu tarlatanlar, kadın oturduğunda yukarı kalkabildiği için daha konforlu görülmüştür. Tarlatanlar, 1880'lerin sonlarında kadın modasındaki etkisini kaybetmiş ve etekler, uzun çan biçimini almıştır⁴¹.

1880'li yıllarda kadın bedeninin boyu tam bel üzerine gelmiş, beyaz ketenden dik, sert yakalı erkek gömleğini andıran bluzlar siyah eteklerle giyilmiştir. Yakaları fiyonklar süslemiş ve önde düğmeli patlar dikkati çekmiştir. Bu durumun yas döneminde giysilerin değişimi ile ilgili olduğu söylenebilir. Sonraki yıllarda bluzların etek uçlarında ipek, saten, kadife gibi süsler görülmüştür. Bluzların kolları bilekten dirseğe kadar oturtulmuş bir çizgiye sahip olup, omuzlar geniş penslerle kol evine yerleştirilmiştir. Arkadan kapanan gömleklere, baskı ve sedef düğmeler kullanılmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru kadife veya yünden yapılan kürklerle

⁴⁰ Bkz. (32), ROUSE, 109,116.

⁴¹ Bkz. (28), LAVER, 196.

tasarlanan ve genellikle açık havada giyilen pelerin modelleri görülmüştür. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kadınların spora olan ilgileri artmış, hareket etme yeteneklerini kısıtlamayan uygun giysiler tasarlanmıştır. Kadınlar spor dallarına göre giyinmeye başlamışlardır; bisiklete binerken kullanılan hasır şapkalar ve golf pantolonları bu dönemde tasarlanmıştır⁴².

Resim 2.11 Redingot
Kaynak: URL 15, 2020

---

⁴² Bkz. (31), DEREBOY, 98.

Resim 2.12 Tarlatan
Kaynak: URL 16, 2020

2.2 Kraliçe Viktorya'nın Kişisel Moda Tarzı

Bu dönemde kraliçenin bizzat bir moda öncüsü olması, dönem modasının şekillenmesinde büyük rol oynamıştır. Giyiminde tercih ettiği tafta ve katlamalı-pilili kıyafetleri, kullandığı mücevherler, saçına taktığı süsler ya da taşlar ve şapkalar, fildişinden yapılmış saplı güneş şemsiyeleri ile döneminin stil ikonu haline gelir. Genelde özel törenlerde veya açılışlarda giydiği kısa ve kabarık kollu ve kalp dekolteli yakaları, moda tarihine “*Kraliçe Viktorya stili*” olarak geçer⁴³.

1840 yılında kuzeni Albert ile evlendiğinde, daha önce kraliyet düğünlerinde yaygın olarak kullanılan kırmızı ya da siyah gelinlikler yerine beyaz bir gelinlik giyer. Gelinliği (Resim 2.13) dantelden yapılmış, V yaka derin dekolteli, kabarık ve hacimli eteklidir ve kuyruğu vardır. Çiçek buketinde ve tacında da beyaz kullanır ve günümüzün “sadece gelinler beyaz giyer” anlayışının bu gelinlikten sonra başladığı

⁴³ Bkz. (31), DEREBOY, 160.

düşünülür. Düğünde taktığı gerdanlık ve uzun sallantılı küpeleri de mücevher modasına yön verecek kadar görkemlidir⁴⁴.

Gelinliğin birbirinden ayrı olarak hazırlanmış 8 parçadan oluşan korsajının üst kısmı geniş ve açık bir yakaya sahiptir. Omuz kısmı açık, kolları ise kısa ve kabarıktır. Yakada ve kollarda dantel süslemeler bulunmaktadır (Resim 3.18 & Resim 3.19). Yerlere kadar uzanan etek kısmı kat kat kumaştan yapılmıştır. Gelinliğin kuyruk kısmı 6 metrelik saten bir parçadır ve düğünde ancak 12 kişi tarafından taşınabilmiştir⁴⁵.

Kraliçe Viktorya'nın gelinlik renginin beyaz olması haricinde önemli olan diğer bir özelliği de tamamen İngiltere'de üretilmiş olan kumaşların ve Honiton adlı dantelin kullanılmış olmasıdır (Resim 2.14).

N. Hudson Moore tarafından yazılan Dantel Kitabı'na göre 16. yüzyılda Venedik'te gelişen dantel sanatının İngiltere'de kullanılmaya başlanması bobin dantelinin 1568 civarında Hollandalı mülteciler tarafından İngiltere'ye getirilmesi ile başlamıştır⁴⁶. İlk olarak 1620 yılında Devon kentinde yayınlanmış bir broşürde dantel yapımından bahsedildiği bilinmektedir. Büyük ihtimalle Devon'un eşsiz manzarası, dantelin en önemli unsuru olan parçalı aplikeler için bir ilham kaynağı olmuştur. Bilindik dantellerin aksine Honiton danteli parçalıdır. Süslü dallar ya da motifler elde ayrı ayrı örülmekte ve daha sonra kumaş parçasının üzerine dikilmektedir. Kullanılan motifler arasında papatyalar, güller, yoncalar, sarmaşık yaprakları, kelebekler, zambaklar, kamelyalar sayılabilir. Sanayi Devrimi ile birlikte, önceleri elde örülen danteller üretimi daha ucuza mal eden makinelerde üretilmeye başlanmıştır.

Kraliçe Viktorya'nın gelinliğinde kullanılan danteller, dönemin Devlet Tasarım Okulu (sonraki adıyla Royal Academy of Arts) başkanı William Dyce tarafından tasarlanmış ve Mary Bettans tarafından yapılan beyaz bir saten elbiseye monte edilmiştir. Sade, krem rengi saten elbise, Londra'nın doğusundaki Spitalfields'de dokunan kumaştan yapılmış ve Devon'daki Honiton ve Beer'de elle yapılan derin bir fermuar ve süslemelerle süslenmiştir. El yapımı dantel motifleri, makine yapımı pamuk ağ üzerine applike edilmiştir. Yaklaşık 200 kadar kadın işçi, 8

⁴⁴ Elif Jülide DEREBOY, *Tablolarla Kostüm Tarihi*, 160

⁴⁵ <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1840-queen-Viktoryas-wedding-dress/>, Erişim tarihi: 20.05.2020

⁴⁶ "Honiton Lace", <https://www.historic-uk.com/CultureUK/Honiton-Lace/>, Erişim tarihi: 20.05.2020

ay boyunca çalışarak bu dantelleri üretmiş ve gelinliğin üzerine uygulandıktan sonra dantel motiflerinin tamamı, başkaları tarafından kopya edilmesin diye yakılarak yok edilmiştir. Gelinliğin üzerine doğurganlığın sembolü olan portakal çiçekleri süslemeleri yerleştirilmiş ve duvağın üzerine de taç yerine bir çelenk yerleştirilmiştir. Elbisenin kuyruğu ile aynı olan duvağın uzunluğu 4 metredir⁴⁷.

18. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlayan dantel, İngiltere’de özellikle Kraliçe Viktorya Dönemi’nde popüler olur. El yapımı ürünlerin İngiltere’de önemli olması bu sebeplerden biridir. Kraliçe Viktorya’nın gelinliği için Honiton dantel kullanmak istemesi ise dantellerin popüleritesinin bütün ülkeye yayılmasını sağlar. Bu durum, elle yapılmış olan ürünlerin İngiltere’de önem kazanmasını sağlayan sebeplerden biri olmuştur.

Honiton dantel işlemleri, ilerleyen yıllarda diğer kraliyet mensupları tarafından da kullanılınca İngiliz toplumundaki popüleritesi artar ve aynı zamanda ekonomik açıdan da önemli bir unsur haline gelir. Makineleşmeyle birlikte Honiton’daki küçük işletmeler yavaş yavaş kapanmaya başlar. Fakat geleneksel el sanatlarını korumaya yönelik yapılan çalışmaların sonucunda kurulan Dantel Birlikleri, dantelin yeniden önem kazanmasını sağlar.⁴⁸

Kuşkusuz Kraliçe Viktorya’nın gelinliği için Honiton dantelini kullanmak istemesi, estetik bir düşünceden öte İngiltere ekonomisine getireceği katkıyı düşünmesinden kaynaklanmıştır.

---

⁴⁷ Caroline GOLDTHORPE, *From Queen to Empress, Viktoryan Dress 1837-1877*, 61.

⁴⁸ “Honiton Lace”, <https://www.historic-uk.com/CultureUK/Honiton-Lace/>, Erişim tarihi: 20.05.2020

Resim 2.13: Kraliçe Viktorya'nın Gelinliği

Kaynak: URL 17, 2020

Resim 2.14 Kraliçe Viktorya'nın Gelinliğinde Kullanılan Honiton Dantel Motifleri

Kaynak: URL 18, 2020

1861 yılında Kraliçe Viktorya'nın aşkla bağlı olduğu eşi vefat eder ve kraliçe kendisini inzivaya çekme kararı alır. Bu karar sonrası siyah renkli yas kıyafetleri giymeye başlar. Kraliçe'nin bu kararı, kendisini seven halkı da üzer ve giyilen günlük giysilere yas duygusunun etkisi yansır: kabarık kollar düzleştirilir, elbise yakaları kapanır ve elbiselerde siyahla birlikte koyu tonlar hâkim olmaya başlar.

Prens Albert'in ölümünün ardından tüm kraliyet ailesi siyah renk giymeye başlar. Sonraki 8 yıl boyunca saraydaki tüm görevliler siyah kol bantları takmışlardır. Kraliçe ömrünün geri kalanında siyah ve koyu mor renkler dışında başka renkli giysiler kullanmamıştır. Hatta 1862 yılında ikinci kızının düğününe bile siyah bir elbise ile katılır⁴⁹.

⁴⁹ Bkz. (21), CHRİSP, 32.

Resim 2.15: Kraliçe Viktorya'nın Annesinin Yası Sırasında Giydiği bir Gece Elbisesi, 1861.

Kaynak: Goldthorpe, 1988-1989, s.72.

Resim 2.16: Kraliçe Viktorya. Tahta çıkışının 50. yılı.

Kaynak: URL 19, 2019.

Viktorya Dönemi'nde ölüm oranları oldukça yüksek olmuştur. Özellikle çocukların ölümü son derece yaygındır. Pek çok çocuk daha bir yaşına bile gelemeyen kolera, tifo, difteri, grip, kızamık ve suçiçeği gibi hastalıklar yüzünden ölmüştür. Bu yüzden de aileler hayatlarının bir bölümünde yas kıyafetleri giymek durumunda kalmışlardır⁵⁰. Orta ve üst sınıf halk, aile fertlerinin ölümlerinin ardında oldukça katı kuralları olan yas kıyafetlerini giymişlerdir. Yas dönemi aile fertleri arasındaki ilişkilere göre sınıflandırılmıştır. Örneğin kocası için yas tutan bir kadının yas süresi 2,5 yıla kadar sürebilmektedir. Çocukları evli olan anneler, çocuklarının eşlerinin anne ya da babaları öldüğünde 6 hafta yas tutmaktadırlar⁵¹.

Yas dönemindeki kıyafet kuralları erkekler için oldukça basittir. Erkekler siyah sırdan bir takım elbise üzerine siyah renkli kol bandı takmak suretiyle yas döneminde olduklarını göstermişlerdir. Kadınlarda ise bu durum daha karmaşıktı. İlk ya da derin yas döneminde dul kadınlar buruşuk ipekten düz siyah bir elbise giyerlerdi. Dışarı çıktıklarında ise yüzlerini siyah bir duvakla saklamak durumundaydılar. Bir yıl bir gün süren bu ilk dönemin ardından dul kadınlar ikinci döneme geçerek elbiselerinde sınırlı bir şekilde süslemeler ve krepeler kullanabilmekteydi. Siyah duvak halen kullanılmaktaydı fakat kadınlar duvağı artık başlarının arkasına atabilmekteydiler. Dokuz ay süren bu dönemin ardından üçüncü yas dönemine girilir. Bu dönemde kadınlar krepeleri kullanmayı bırakarak parlak siyah ipek elbiseler giymeye başlarlar. Elbiselerde şerit süslemeler görülür. Ardından 6 ay sürecek olan son yas dönemine girilir ve bu dönemde kadınlar lila ya da gri gibi soft renkler kullanmaya başlar⁵².

---

⁵⁰ Bkz. (21), CHRİSP, 32.

⁵¹ Bkz. (21), CHRİSP, 32.

⁵² Bkz. (21), CHRİSP, 33.

Resim 2.17: Yas Dönemi Elbise Örneği.
Kaynak: Goldthorpe, 1988-1989, s.77

2.3 Sanat ve Zanaat Hareketi

19. yüzyılın sonlarında meydana gelen Sanat ve Zanaat Hareketi, modern İngiliz tarihinin en etkili sanatsal hareketlerinden biridir. Bu hareket, büyük bir sosyal reformu savunmuştur. Modernizm, geleneksel el sanatlarının yeniden popüler olması için reddedilmiştir. Hareketin etkisi oldukça uzun sürmüştü ve hatta zanaatkârları günümüzde de etkilemeye devam etmiştir.

İngiliz sanatçılar, Sanayi Devrimi'nin ardından el sanatlarında görülmeye başlanan gerilemeden büyük bir rahatsızlık ve üzüntü duymaya başlamışlardır. Bir zamanlar belirli bir anlama ve soyluluğa sahip olan ürünlerin artık makinelerle üretilerek ucuza mal edilip yine ucuza satılan gösterişli ama zevksiz taklitlerinin sanatsal kalitesinin oldukça düşük olduğunu gözlemlemişlerdir. John Ruskin ve William Morris, seri halinde üretilip piyasaya sürülen ucuz malların yerini elle yapılan işlerin alması gerektiğini; bu ürünlerin de Orta Çağ geleneklerinden gelen el işçiliğine ve estetik anlayışa dönülerek elde edileceğini savunmuşlardır. Ruskin ve

Moris gibi pek çok sanatçı da bu yeni sanat fikri için çaba göstermişlerdir. Bu yeni sanatın yaygınlaşması ise ancak 19. yüzyılın son on yılı içinde olabilmıştır⁵³.

William Morris'in amacı, yeniden yüksek estetik düzeye sahip zanaat işi ürünlerin üretilmesidir. Morris, doğal olan süslemelerden ve malzemelerden, net yapısal formlardan yanadır. Bu düşüncesini ilk olarak kendi tasarladığı duvar kağıtlarında doğaya dönüşü simgeleyen motifler kullanarak göstermiştir. Morris'in tasarım uygulamaları, kendisine ait olan ve tuğlaları nedeniyle Red House olarak adlandırılan evinin yenilenmesi projesi ile başlamıştır. Bu projeye birlikte 1861 yılında Morris'in firması Morris & Co., doğal boyalar kullanılmış giysiler, ahşap mobilyalar, desenli çini gibi farklı üretimler yapmaya başlamıştır. Morris ve kendisine destek veren arkadaşlarının ortaya attıkları fikirler, 1888'de kurulan Sanat ve Zanaat topluluğu gibi sanatsal loncalar için bir örnek teşkil etmiştir. El işçiliğine dönen, tasarım pratiği içinde sanata ağırlık veren, doğadaki basit, organik formlara yönelen Sanat ve Zanaat hareketi, kendisinden sonraki dönemlerde de etkisini devam ettirmiştir.

Sanat ve Zanaat Hareketi, İngiltere'de yayınlanan "The Studio" adlı dergi ile Avrupa'da yaygınlaşmaya başlamıştır. Derginin uluslararası fikirlerin farklı ülkelerde yayılmasında oldukça etkili olması, bu hareketin Avrupa'daki farklı sanat hareketleri üzerinde etki göstermesini sağlamıştır⁵⁴.

2.4 Art Nouveau

Art Nouveau, yumuşak kıvrak çizgilerin yoğun olduğu süslemelerin, stilize edilmiş organik çiçek ya da bitki motiflerinin öne çıktığı, yeni bir sanat anlayışı önerme iddiasında olan bir sanat akımıdır. Art Nouveau akımı iki farklı evrede gelişme göstermiştir. İlk evrede Art Nouveau denince ilk akla gelen çiçekli, kıvrımlı hatlar biçimlenmeye başlamıştır. Bu hatlar ilk olarak İngiltere'de görülmüş, Belçika ve Fransa'da en ilginç ve popüler örneklerini göstermiş ve ardından Almanya ve İtalya'da yayılmıştır. Çizgilerin düzleşip geometrik formlar haline gelmeye başladığı ikinci evre ise önce İskoçya'da ve ardından Avusturya'da gelişmiştir⁵⁵. Çok yumuşak ve kıvrımlı çizgi hatlarıyla betimlenebilecek bu çalışmalarda süsleme ön plandadır ve

⁵³ E.h. GOMBRICH, *Sanat ve Yanılsama*, Çev. Ahmet Cemal, 426.

⁵⁴ Oğuz DİLMAÇ, "Tasarım Eğitimi Tarihi ve William Morris", 4.

⁵⁵ İ. ASLANOĞLU, "Sanat ve Mimarlıkta Art Nouveau Akımı", 47.

günün teknolojisinin sunduğu olanaklardan da yararlanılmıştır. Eserlerdeki çok renklilik etkileyicilikte büyük paya sahiptir⁵⁶.

Akım ilk olarak kendini 1889'da Paris'te, Fransız Devrimi'nin 100. yılı etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen "Exposition Universelle" fuarında hissettirmiştir. Bu fuar için inşa edilen Eyfel Kulesi'nde demirin yapı malzemesi olarak kullanımı mimari için önemlidir. Sanat ve Zanaat hareketi, Art Nouveau hareketi üzerinde önemli bir etki yaratmıştır. Art Nouveau hareketi bu yönüyle geçmişten etkilenmiş gibi görünse de aslında yeni bir akımdır. Avrupa'daki Art Nouveau ve İngiltere'deki Sanat ve Zanaat akımları büyük benzerlik gösterir çünkü el sanatlarını ve dekoratif sanatları tekrarlamaya dayalıdır. Bu nedenle hem ters düşmezler hem de birbirlerinden güç alırlar. Bu etki en çok Avrupa'daki dekoratif sanat sergileri ve dekoratif sanat dergilerinde görülür. Nesnenin hem biçimi hem de yüzey dekorasyonunda kendini ayırt edici biçimde gösteren, akışkan kıvrımları ile ön plana çıkan akımın önemli temsilcisi mimar, iç mimar ve ressam olan Henry Van de Velde'dir⁵⁷.

20. yüzyılın başında kadınlar için dar korseli, erkekler için ise resmi giysiler söz konusudur. 19. yüzyıl sonu ile I. Dünya Savaşı'nın başlaması arasındaki dönem, "La Belle Epoque" olarak adlandırılır. Bu dönemde iç çamaşırı şirketleri tarafından geliştirilen korselerle elde edilen "S" şeklindeki kadın vücudu ön plandadır. "S" görünümündeki kadın figürü, Art Nouveau'nun idealleri olan kıvrımlı, dolambaçlı organik formlara, çan şeklindeki etek ise Art Nouveau sanatçıları tarafından çiçek motifine benzetilmektedir⁵⁸.

Art Nouveau özellikle kumaş, kuyumculuk, mobilya, duvar kâğıdı gibi uygulamalarda etkili olmuştur. Kullanılan renkler ağırlıklı olarak toprak ve pastel tonları olmuştur. En popüler renkler siyah ve beyazla kombin edilen gül rengi, mor, mavi ve tavus kuşu yeşilidir. Ayrıca yine yeşil, sarı, kahve ve turuncunun tonları, doğayı yansıtmaları bakımından kullanılmıştır⁵⁹.

---

⁵⁶ Bkz. (53), GOMBRICH, 442-443.

⁵⁷ L. JACKSON, *Twentieth-Century Pattern Design*, 28.

⁵⁸ M. IWAGAMI, "19th Century". Akiko Fukai (Ed.), 153

⁵⁹ Karla NIELSON, *Interior Textiles: Fabrics, Application, and Historic Style*, 410.

3.BÖLÜM

VİKTORYA DÖNEMİ MODASININ GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMALARI

Günümüzde modanın sürekli ve hızlı bir şekilde değiştiği düşünüldüğünde, her sezon yeni bir akımın dünyada yansımalarını görmek mümkündür. Viktorya döneminin modasından gelen esinlenmeler, korseler, karışık desenli kumaşlar, danteller, aristokrat dik yakalar, karpuz kollu elbiseler, büyük tokalı ve kısa topuklu ayakkabılar dönem dönem moda dünyasına girer ve yeniden popüler olmaya başlar. Özellikle 2000'li yılların başından itibaren dünyaca ünlü markalar, elbiselerden ayakkabılara ve aksesuarlara güncel koleksiyonlarında Viktoryen dönem estetik ve stillerini güçlü bir şekilde yansıtmaya başlar. 2001 yılından itibaren minimalizm akımı yerini çoğunlukla şatafata ve aristokratik görünümlere bırakır.

2015 yılında Viktoryen akımının öne çıkan renkleri açık mavi, pudra, pembe, vizon ve beyaz iken firfırlı ve dantelli kollar, dik yakalı gömlekler, şifon kumaş detayları ve volanlı kollardan oluşan parçalar popüler olur. 2015-2016 sonbahar/kış moda sezonunda en çok dikkat çeken tema Viktoryen akımı olmuştur. Bu moda akımı 2016'nin yaz aylarında da devam etmiş, Viktoryen stilin günümüz trendleri ile birleştirildiği bu temada dantelli ve firfırlı bluzlar, dik yakalı gömlekler, volanlı kollar, şifon ve dantelli elbiseler ön plana çıkmıştır. Viktoryen stili, modern kıyafetlerle yorumlandığında ortaya çıkan romantik stil, modacılar tarafından oldukça kabul görmüş ve jean, deri, süet gibi pek çok farklı parça kullanılarak yeni bir tarz ortaya konmuştur. 2018'de kabarık omuzlu bluzlar yine bu akımdan etkilenecek ortaya çıkar.

Viktoryen esintili görünüm, Alexander McQueen, Alberta Ferretti, Valentino ve diğer modacıların sonbahar/kış şovları için önemli bir trend olmuştur. Narin danteller ve çiçek aplikeler, parlak ipek ve kadife, yüksek boyun çizgileri, lüks ceketler ve paltolar ile brokar ve asil yaldızlı nakış gibi güçlü ikonik karakterlerle modacılar Viktorya tarzının şık, lüks ve ilahi etkisini podyumlarda göstermiştir. Modacılar hacimli kollar, ağır boyunlu bluzlar, barok altın dokular, canlı uzun

işlemeli, bir sürü fırfır ve bol dantel, kadife ve şifon ile daha fazla dram ve ifade yaratmaya özen göstermektedir.

Dalgalı kollar, fırfırlı bluzlar, kadife, dantel ve şifon, Chanel, Miu Miu, Alexander McQueen ve çok daha fazlası dahil olmak üzere birçok önde gelen tasarımcının koleksiyonlarında yer almıştır. 'Neo-Viktoryan' kıyafetleri olarak adlandırılan yenilenmiş görünüm, moda dünyasına hızlı bir giriş yapmıştır.

Viktorya dönemi kıyafetlerinin en olumlu yönlerinden biri, herkesin lüks, şık ve muhteşem görünmesine izin vermesi ve neredeyse her tür fiziğe uygun olmasıdır. Brokarlardan lüks ceketlere, fırfırlı önlüklere ve saten silüetlere Viktorya esintili stilleri uygulamak ve doğru aksesuarlarla aynı anda sihirli ve modern görünmek mümkündür. Dönemin dramatik tarzı, etkilerini günümüze de taşımıştır.

Viktorya dönemi giysileri, sadece döneme ait bir giysi olarak kalmayıp, retro ya da vintage kavramları içerisinde moda trendlerinde adını sıkça duyurmuştur. Geçmişe duyulan bir özlem niteliğinde belirli dönemlerde yeniden gündeme gelen Viktorya dönemi giysileri, modern yorumlarıyla pek çok tasarımcının koleksiyonlarında yerini almıştır. Bu etkileri belli başlıklar altında incelemek mümkündür:

3.1 Gelinlik

Kraliçe Viktorya'nın moda dünyasına getirdiği en önemli unsur gelinliklerde başlayan büyük değişimdir. Kraliçe Viktorya'nın 1854'te evlenirken giydiği beyaz renkli saten kumaştan yapılmış ve 5,5 metre uzunluğunda bir kuyruğa sahip gelinliği (Resim 2.13), kraliyet ailesinin ilk kez beyaz rengi kullanmış olması açısından önemlidir. O zamana kadar sadece gümüş renkli gelinlikler giyen kraliyet mensupları, Kraliçe Viktorya'nın getirdiği bu değişime ayak uydurmuş ve geleneklerini değiştirmiştir. Düğün sonrası Fransız ve İngiliz yazarlar, beyaz rengin gelinlikte masumiyet ve saflık simgelerini gösterdiğini anlatmaya başlamış ve böylece beyaz gelinliklerin yayılmasına katkıda bulunmuşlardır.

Viktorya dönemi modası, günümüz modasına özellikle düğünlerde ortaya çıkan bir iz bırakmıştır. Herhangi bir düğünde gelinin düz bir etek ve t-shirt giydiğine şahit olunmuyorsa bunun başlıca nedeni Kraliçe Viktorya'nın kendi

düğününde beyaz bir elbise giymiş olmasındandır. Beyaz elbise sadece gelenek haline gelen bir moda ifadesi değil aynı zamanda bir saflık işaretidir. Ayrıca Viktorya'nın ailesinin de böyle büyük ve ihtişamlı bir tarzı maddi olarak sağlayabileceğinin göstergesi olmuştur. Günümüz toplumunda gelinler, çoğunlukla Kraliçe Viktorya'nın gelinliklerinin gösterdiği gibi, büyük, beyaz, abartılı elbiseler giyerler.

Günümüz modasında Viktoryen esintili gelinlikler, pek çok modacı tarafından tasarlanmakta ve yine pek çok ünlü ismi tarafından kullanılmaktadır. 1999 yılında evlendiğinde modacı Vera Wang imzalı bir gelinlik giyen ünlü pop müzik şarkıcısı ve moda ikonu Victoria Beckham, Viktoryen tarzdaki gelinliği ile bu modanın öncü isimlerden biri olmuştur (Resim 3.1). Straplez kesimli gelinliğin üst kısmında kullanılan korse ile bel silüeti daha ince bir hale getirilmiş olan gelinliğin etek kısmı da yine Viktoryen dönemi andıran biçimde kabarık ve uzun kuyrukludur.

Resim 3.1: Viktorya Beckham'ın Gelinliği, 1999.

Kaynak: URL 20, 2020.

Dünyaca ünlü modacıların koleksiyonlarında sundukları Viktoryen tarzı gelinliklere örnekler aşağıda sunulmuştur. Bu örneklerde öne çıkan tarzlar kabarık

kuyruklar, geniş ve katmanlı etekler, dantelin yoğun kullanımı ve karpuz biçimli kollardır. Resim 3.2’de görülen Oscar de la Renta’nın 2020 koleksiyonuna ait gelinlikte eteğin arka kısmı hem kabarıktır hem de hemen bel bitiminde geniş bir fiyonkla süslenmiştir. Resim 3.3’te görülen Viktor&Rolf’ün 2020 koleksiyonunda gelinlikte ise etek kısmı arkada kat kat kumaş kullanılarak kabartılmıştır.

Resim 3.2: Oscar De la Renta, Yaz 2020
Kaynak: URL 21, 2020

Resim 3.3: Viktor&Rolf, Kış 2020.
Kaynak: URL 22, 2020.

Oscar de la Renta'nın 2012 için hazırlamış olduğu gelinlikte ise etek kısmı Viktoryen dönemdeki gibi kabarıktır ve eklenen kumaşlarla aşığıya doğru yine kabarık bir halde inmeye devam etmektedir. Ayrıca gelinliğin üst kısmında kullanılan korse ile yine aynı döneme bir vurgu yapılmıştır (Resim 3.4).

Resim 3.4: Oscar De la Renta, Yaz 2012
Kaynak: URL 23, 2020.

Viktor&Rolf'ün Resim 3.5'te gösterilen 2020 koleksiyonundaki gelinlikte hem dantel bolca kullanılmış, hem de etek kısmı geniş olarak tasarlanmıştır. Zuhair Murad'ın gösterişli gelinliğinde ise dantel kullanımı son derece yoğundur ve bu yoğunluk, gelinliğe oldukça gösterişli bir hava katmaktadır (Resim 3.6).

Monique Lhuillier ve Christian Lacroix'nın koleksiyonlarından verilen gelinlik örneklerinde öne çıkan stil, kol kısımlarıdır. Kollar, Viktorya Dönemi'nde olduğu gibi karpuz ya da balon kol denen biçimde geniş olarak tasarlanmıştır (Resim 3.7 & 3.8)

Resim 3.5: Viktor&Rolf, Kış 2020
Kaynak: URL 24, 2020.

Resim 3.6: Zuhair Murad, İlkbahar/Yaz 2020
Kaynak: URL 25, 2020

Resim 3.7: Monique Lhuillier, İlkbahar/Yaz 2020
Kaynak: URL 26, 2020

Resim 3.8: Christian Lacroix, Kış 2008
Kaynak: URL 27, 2020

3.2 Yas Dönemi Kıyafetleri

Eşinin ölümünün ardından Kraliçe Viktorya'nın inzivaya çekilmesi ve sadece siyah yas kıyafetler giymeye başlaması (Resim 3.10), kendisini çok seven halkının üzerinde de büyük bir etki yaratmış ve bu durum kıyafetlere de yansımaya başlamıştır. Elbiselerin kabarık olan kol kısımları düzleşmeye ve yaka kısımları kapanmaya başlar. Etek kısımlarındaki kabarıklıklar daha minimal bir hale gelir (Resim 3.11).

Resim 3.9 & 3.10: Kraliçe Viktorya'nın Yas Dönemi Giysileri

Kaynak: URL 28, 2020.

Resim 3.11 Yas Dönemi Kıyafetleri

Kaynak: URL 29, 2019.

Resim 3.12’de gösterilen siyah elbise, Viktorya Dönemi’nde kadınların giydiği tipik bir yas elbisesidir. Yaka kısmından başlayarak bele kadar kullanılan düğmeler, hem yakanın hem de göğüs kısmının tamamen kapanmasını sağlar. Kollar düz bir formda inmektedir ve etek kısmı aynı düz şekilde yere kadar inmektedir.

Resim 3.13’te görülen ve Gucci’nin 2015/2016 Sonbahar/Kış modasında yer alan siyah bluz ise, Viktorya dönemi yas kıyafetlerindeki stilin günümüze modernize edilmiş bir örneğidir. Yaka bir fiyonk ilavesi ile kapanmıştır ve kollarda herhangi bir hacim bulunmamaktadır.

Resim 3.12: Yas Dönemi Kıyafeti
Kaynak: URL 30, 2020

Resim 3.13: Gucci Sonbahar/Kış
2015/2016
Kaynak: URL 31, 2020

Resim 3.14'te görülen siyah elbise, yas dönemi elbiselerinin tipik bir başka örneğidir. Yaka kısmı yine en üste kadar kapalıdır. Etek kısmı arkada hafifçe kabarık olsa da yas dönemine uygun bir formdadır.

Resim 3.15'te görülen ve Givenchy'nin 2015/2016 Sonbahar/Kış modasında yer alan bu elbise, Viktorya dönemi yas kıyafetleri ile benzer esintiler taşımaktadır. Tamamen kapalı bir yaka, kabarık olmayan etek kısmı ve kollardaki dantel işlemler dikkat çekmektedir.

Resim 3.14: Yas Dönemi Kıyafeti
Kaynak: URL 32 , 2020

Resim 3.15: Givenchy Sonbahar/Kış
2015/2016
Kaynak: URL 33 , 2020

Alexander McQueen'e ait siyah elbise, stil olarak Viktoryen dönem yas elbiselerini andırmaktadır. Kolların düz olarak indiği ve yaka ile göğüs kısmının tamamen kapalı olduğu bu elbisede göze çarpan ayrıntı, etek kısmının çan şekli,nde genişleyerek minimal bir kabarıklıkla bitirilmiş olmasıdır (Resim 3.16)

Resim 3.16: Alexander McQueen, 2010.

Kaynak: URL 34, 2020.

3.3 Dantel

Viktorya döneminin en önemli kumaş malzemesi dantellerdir. Özellikle aristokrat kesim, gelinliklerden başlayarak günlük kıyafetlerinde de danteli bolca kullanmıştır. Yakalarda, kol kısımlarında, elbiselerin belden yukarı bölümlerinde ve etek bitimi ya da uçlarında kullanılan danteller, giysileri zarif bir hale büründürmüş ve süsleyici unsur olarak öne çıkmıştır.

Resim 3.17: Kraliçe Viktorya'nın Gelinlik Dantel Detayı
Kaynak: URL 35,2020

Resim 3.18: Kraliçe Viktorya'nın Gelinlik Kol Detayı
Kaynak: URL 36, 2020

Dolce&Gabbana'nın 2009 Sonbahar koleksiyonunda sergilediği siyah dantelli elbise, Viktoryen dönemden gelen dantel esintilerini taşıyan örneklerden biridir. Yakadan başlayarak etek kısmının bitişine kadar kullanılan danteller, elbiseye oldukça zarif bir hava vermiştir (Resim 3.19).

Resim 3.19: Dolce&Gabbana, 2009 Sonbahar.

Kaynak: URL 37, 2020.

3.4 Korse

Viktorya döneminin en belirleyici parçalarından biri de korselerdir. Kadınların olduklarından daha ince ve zarif olması için kullanılan korseler çoğu zaman hareket kabiliyetini zorlasa da kullanılmış ve bu şekilde kadınlar daha ince ve zarif bir siluete sahip olmuştur.

Viktorya Dönemi'nde oldukça fazla kullanılan korseler, günümüzde farklı şekillerle karşımıza çıkmaktadır. Madonna'nın giydiği ve bir ikon haline gelen Jean Paul Gaultier konik korsesini daha sonraları Vivienne Westwood farklı bir biçimde yeniden tasarlamış (Resim 3.20), ardından Alexander McQueen metal, deri ve dantel kullanarak korselerin bambaşka formlara bürünmesini sağlamıştır. Bugün korseler, bağlanmamış beyaz gömleklerin üzerine giyilen bağcıklı kemerler ve yapılandırılmış askısız büstiyer şeklindedir⁶⁰. Resim 3.21'de görülen modern korse tasarımları, günümüz hazır giyim koleksiyonlarından örneklerdir. Günümüzde tasarımcılar genellikle yapılandırılmış korsajlar oluşturmak için "boning" kullanmaktadırlar. Şu anda 19. yüzyılın ortalarında kullanılan malzemelerden farklı olarak plastiklerden ve diğer sentetik malzemelerden yapılmış olmalarına rağmen, abiye elbiselerde, gelinliklerde ve diğer üst düzey gece kıyafetlerinde hala yüksek düzeyde yapılandırılmış korsajlar bulunmaktadır. Bağcıklı paneller de hazır giyim koleksiyonlarında sıkça kullanılır ve ilk olarak Viktorya korselerinde ortaya çıkan bağcıklı ayrıntıyı anımsatır⁶¹.

Resim 3.20: Vivienne Westwood'un tasarladığı Korse.

Kaynak: URL 38, 2020.

⁶⁰ Elle Magazine, 5 Ways Viktoryan Fashion Still Inspires Our Style Today

<https://www.elle.com/uk/fashion/trends/longform/a37764/Viktoryan-fashion-influence-today/>

⁶¹<https://wardrobeshop.com/wardrobeshop-fashion-blog/the-influence-of-Viktoryan-fashion-on-modern-day-clothing/>

Resim 3.21: Topshop Hazır Giyim Koleksiyonu-Korse Bluzlar, 2017.

Kaynak: URL 39, 2020.

Viktorya döneminde elbiselerin içerisine giyilen korseler (Resim 3.22), günümüzde bir aksesuar olarak kullanılmak yerine kıyafetin kendisi olmuştur. Dolce & Gabbana'nın Sonbahar 2019 hazır giyim koleksiyonunda yer alan kırmızı elbise, korsenin günümüzde aldığı modern çizgiyi gösteren bir örnektir (Resim 3.23).

Resim 3.22 : Viktorya Dönemi Korsesi
Kaynak: URL 40, 2020.

Resim 3.23 : Dolce&Gabbana 2019
Kaynak: URL 41, 2020.

Resim 3.24 ve 3.25’te sunulan günümüz modacılarının korseli elbiselerinde öne çıkan unsur, Viktorya Dönemi’nde kullanılan bağcıklı ve çapraz bantlı korse stilinin kullanılmış olmasıdır. Görüldüğü üzere korseler, iç kısma giyilen bir yardımcı parça olmaktan uzaklaşarak modern zamanda kıyafetin ana parçalarından biri haline gelmiştir.

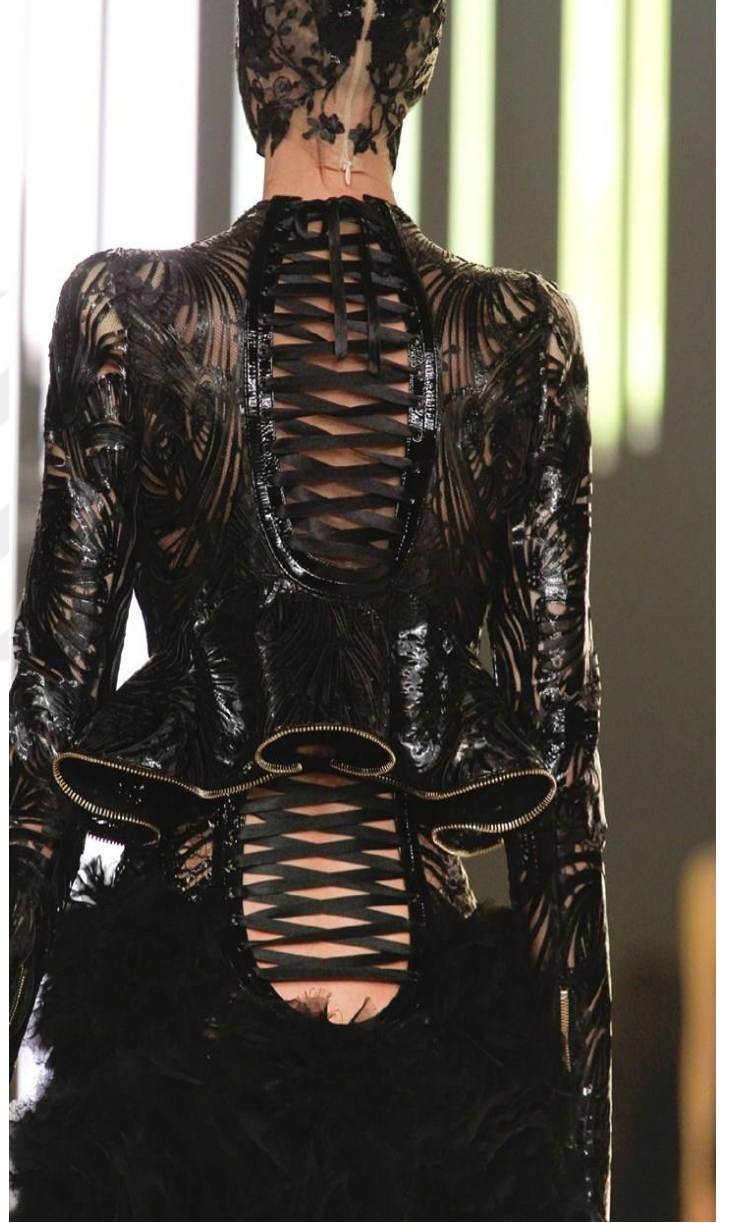

Resim 3.24: Christian Lacroix at Couture Kış 2006.
Kaynak: URL 42, 2020

Resim 3.25: Alexander McQueen, İlkbahar/Yaz 2012.
Kaynak: URL 43 & URL 44, 2020.

Resim 3.26’da sunulan elbisede korse kullanımı farklı bir tasarımla karşımıza çıkmaktadır. Viktorya Dönemi’nin çapraz bantlı korsesi bu tasarımda elbisenin arka sırt kısmından başlayarak arka kalçada da sıra dışı bir şekilde devam etmiştir. Bu hali ile bu tasarım, korsenin verdiği sıkıştırma hissini estetik bir görüntü ile vermiş modern bir yorumdur.

Resim 3.26: Alexander McQueen, İlkbahar/Yaz 2012.
Kaynak: URL 45 & URL 46, 2020.

3.5 Yakalar

Viktorya döneminin stilini yansıtan bir başka önemli unsur yaka kısımlarıdır. 1850’li yıllarda boyun ve omuz kısmını açığa çıkaran Bertha yakalar oldukça popüler olur (Resim 3.27). Dönemin genelinde ise kare şeklinde açıklığa sahip yakalar, drape ve büzgülerle boynu saran dar enli ve erkek gömlek yakasını andıran stiller kullanılmıştır. Yas döneminde yaka kısımları tamamen kapanır⁶².

Resim 3.27: Bertha Yaka Modeli, 1850.

Kaynak: URL 47, 2020.

Resim 3.28’de görülen yaka modelleri, genellikle dantel ve firfir kullanılarak kapatılmış olan yas dönemi yakalarını andırmaktadır. Fakat Viktorya Dönemi’nde gündüz kıyafetlerinde de bu modellerde yakalara rastlanılmaktadır.

---

⁶² Dereboyu, a.g.e, s.161-166

Resim 3.28: Chanel, Modern Viktoryen Stili Yaka Örnekleri, 2015
Kaynak: URL 48, 2019.

Resim 3.29’da görülen kare yaka modelleri, Viktorya Dönemi’nde en çok kullanılan stil olmuştur.

Resim 3.29: Viktorya Dönemi Esintili Yaka Modelleri, 2015/2016
Kaynak: URL 49, 2020.

3.6 Kollar

Viktorya Dönemi'nin ilk zamanlarında elbise kolları, kadınların ince ve küçük belli silüetlerine uygun olması amacıyla sıkı bir şekilde tutturulmuştur. Bu yüzden omuz kol dikiş çizgisi sarkık bir görünüme sahiptir. Krinolinin kullanılmaya başlanması ve elbiselerin hacimlerinin genişlemesi ile kollar da bu hacimle biçime uygun olarak çan şeklini almıştır (Resim 3.30-sol). Daire şeklinde kesilen, orta açıklığı bantlarla tutturulan geniş balonlu kollar (Resim 3.30- sağ), elbiselerin geniş figürlerine uygun bir görünüm kazanır.

Resim 3.30: Viktorya Dönemi Çan ve Balon Kol Modelleri

Kaynak: Goldthorpe, 1988-1989, s.33.

Resim 3.31'de görülen elbisenin kol kısmı Viktorya Dönemi'nin çan formlu kol modelinin günümüze yansıtılmış halidir. Resim3.32'de yer alan Miu/Miu'nun 2011-2012 koleksiyonundaki elbisede ise tasarımcı, balon formlu kol modelini uygulamıştır.

Resim 3.31: Viktorya Dönemi Esintili Kol Modeli, 2016.
Kaynak: URL 50, 2020.

Resim 3.32: Miu Miu Sonbahar/Kış 2011/2012
Kaynak: URL 51, 2020.

Dirsek hizasında biten fırfırlı kollar ve omuzdan başlayarak genişleyen ve bilekte biten balon ya da karpuz modelli kol stilleri, günümüz modacılarının Viktoryen Dönem'den esinlenerek kullandıkları stillerden biri olmuştur (Resim 3.33).

Resim 3.33: Viktorya Dönemi Esintili Kol Modelleri, 2016.
Kaynak: URL 52, 2020.

3.7 Kumaşlar ve desenler

Kraliçe Viktorya'nın dolabında bulunan zengin dokuma tekstiller, ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde Balenciaga, Erdem Moraliolu (Resim 3.34) ve Valentino'nun koleksiyonlarında kullanılmıştır. Kumaş, tasarımcının zengin koleksiyonunu zengin kadife, karamsar dantel ve abartılı nakışlarla doldurarak günümüze havalı bir dönüş yapmıştır. Viktorya Dönemi'nde kıyafetlerde en sık kullanılan desen çiçek desenidir (Resim 3.35). Ayrıca karmaşık farklı motifler de gözü yormayacak şekilde kullanılmış ve günümüz modasında da tercih edilmiştir (Resim 3.36 ve 3.37).

Kış aylarında muareler, elastik lifli trikolar, üst giyimde ağır kadife saten ve yünüler tercih edilirken yaz aylarında ise parlak efektli, ekose, minik çiçekli yanar döner taftalar, saten, dantel, fisto, file, vualet kullanılmaktadır.

Resim 3.34: Erdem Moraliolu, İlkbahar/Yaz 2019. .

Kaynak: URL 53, 2020.

Resim 3.35: Balenciaga, 2017.

Kaynak: URL 54, 2020.

Resim 3.36: Erdem Moraliolu, 2016 İlkbahar/Yaz Koleksiyonu.

Kaynak: URL 55, 2020

Resim 3.37: Soldan Sağa Valentino, Ferretti, Cavalli, 2015 Sonbahar.
Kaynak: URL 56, 2020.

Viktorya Dönemi'nin zengin kumaşları 2010 yılından itibaren podyumlarda bir çok tasarımcı tarafından kullanılmıştır. Özellikle Haute Couture'deki Viktoryen yansımalara bakıldığında Valentino'nun 2019 yılındaki koleksiyonunda firfırlı satenler (Resim 3.38) ve dantellerle (Resim 3.39) tasarlanmış elbiseleri görmek mümkündür.

Resim 3.38: Valentino İlkbahar/Yaz Couture, 2019
Kaynak: URL 57, 2020

Resim 3.39: Valentino İlkbahar/Yaz Couture, 2019

Kaynak: URL 58, 2020

SONUÇ

1837'den 1901'e kadar hüküm süren İngiltere Kraliçesi Viktorya'nın adını taşıyan Viktorya dönemi, batı moda tarihinde önemli bir yere sahiptir. Kraliçe Viktorya'nın saltanatı sırasında cinsiyet ve sınıf rolleri hep erkekler lehine olmuş, belirli bir statüye sahip kadınlar, moda sayesinde kocalarının servetini halka göstermişlerdir. Fakat buna rağmen gerek üst sınıf gerekse alt sınıf kadınlar, toplumda her zaman erkeklerden geride kalmış ve dönemin katı ahlak kuralları içerisinde önceliklerini kendilerini yuvalarına, eşlerine ve çocuklarına adamaya vermek zorunda kalmışlardır. Kadın modasını belirleyen varlıklı sosyal sınıflara ait kadınlar, toplumsal hayatta sahip oldukları sınırlı ve çoğunlukla işlevsiz; öncelikli olarak toplumsal sınıf ve zenginlik temsiliyeti görevlerini yansıtabilecek şekilde zengin görünümlü ve gösterişli giysiler giymişlerdir.

Bu dönemin ilk kısmı, dünyada ilk kez beyaz gelinliğin kullanıldığı, pahalı kumaşların, korselerin, geniş eteklerin, dantellerin, büyük mücevherlerin kullanıldığı oldukça şaşaalı bir dönem olarak bilinir. İkinci kısım ise Kraliçe Viktorya'nın, eşinin ölümünden sonra inzivaya çekildiği ve siyah rengin ülkenin her köşesinde yaygınlaşarak daha mütevazî bir moda anlayışının hüküm sürdüğü dönemdir. Bu dönemde ayrıca Art Nouveau stilinin pastel renklerinin de kullanımı gözlenmektedir.

Kraliçe Viktorya, çoğunlukla, kocası Albert'ın ölümünden sonra 40 yıl boyunca giydiği siyah renkli cenaze kıyafetleri ile hatırlanmasına rağmen, 20 yaşında evlendiğinde giydiği beyaz gelinlikle modada yeni bir sayfa açmıştır. Beyaz rengi seçmesinin saflıkla ilgili olmadığı ve aslında gelinliğinde yer alan dantelleri daha belirgin hale getirmesi için beyaz rengi seçtiği, nedimleri dışında düğünde kimsenin beyaz giymesini istemediği ve özel dikim gelinliğinin model kalıbının gelinlik kraliçe üzerinde tamamlandıktan sonra yakıldığı gibi hikayeler anlatılsa da asıl önemli olan ve yüzyıllar boyunca konuşulan, ilk kez bir kraliyet mensubunun beyaz renkli bir gelinlik giymesi olmuştur. Günümüz gelinliklerinde çok çeşitli kumaşlar ya da desenler kullanılıyor olsa da Viktorya döneminden itibaren kullanılan beyaz gelinlik, hem düğün geleneklerinde hem de modada değişmez bir yer edinmiştir.

Kraliçe'nin, gelinliğinde özellikle kendi ülkesinde el işi ile üretilen Honiton dantellerini kullanmak istemesi, kendisinin İngiltere'de meydana gelen endüstri

devrimini ve seri üretimi ne kadar desteklediğinin önemli bir kanıtıdır. Tekstil endüstrisinin desteklenmesi adına dantellerin moda haline gelmesine katkıda bulunması, Kraliçe'nin moda ve endüstri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarması açısından da somut bir örnektir. Kraliçe Viktorya'nın gelinliğinde kullandığı danteller, yüzyıllar boyunca modada kullanılmıştır. Kullanıldığı kıyafete romantik bir hava kattığı düşünülen danteller önceleri beyaz renkte kullanılırken günümüzde pek çok farklı renklerde ve farklı kombinlerde popüler olmaya devam etmiştir

Viktorya döneminden günümüze gelen bir başka moda akımı ise korselerin kullanımınıdır. Aslında korseler bu dönemin çok öncesinde özellikle başta Fransız modası olmak üzere Avrupa'da önemli bir yer tutmuştur. Kadınların ince ve kıvrımlı kadınsı bir silüete sahip olması için kullanılan korseler, her ne kadar o dönemlerde kıyafetlerin içerisine giyilse de, günümüzde farklı yenilikçi ve sıra dışı şekillerde yorumlanmış; bazen iç giyimde bazen de dış giyimde kullanılarak dönem dönem moda olmayı sürdürmüştür.

2000'li yıllardan itibaren modada genel itibarı ile yükselişe geçen Vintage akımı, modanın geçmiş modalardan etkilenme geleneğine daha da vurgu yapmıştır. Bunun sonucu olarak özellikle 2010 yılından itibaren moda dünyasında Viktorya Dönemi kıyafetlerine bir ilgi uyanmış ve günümüz kıyafetleri bu dönem kıyafetlerinden esinler taşıyan bir moda anlayışının izlerini yansıtmıştır. Günümüzde Viktorya stili hazır giyimde daha yumuşatılarak ve yorumlanarak günlük giysilerde küçük detaylar olarak kullanılırken, davet, düğün, gala gibi organizasyonlarda hala kadının giyinme süslenme, beğenilme, dikkat çekme iç güdülerine dayanarak hacim, silüet ve yüzey özelliklerinde abartılı, kabarık, işlemeli, süslemeli ve parlak şekillerde kullanılmaktadır.

Viktorya Dönemi modası, günümüz modasına ilham veren bir stile sahiptir. Kıyafetlerin detayları şimdiki zamanın modernliği ve rahatlığı ile birleştiğinde ortaya kadınların beğenerek giydikleri stiller çıkmaktadır. Haute couture'den sokakta giyilen kıyafetlere kadar, Viktorya Dönemi'nin stillerini yansıtan ipuçları görülebilmektedir. Uluslararası tasarımcılardan yerel modacılar büyük çoğunluğun kariyerinde en az bir kez geçmiş dönemlerin stillerine dayanan tasarımlar ortaya koyduğunu ve Viktoryen tarzın çoğunlukla bu tasarımlar arasında yer aldığını gözlemlemek mümkündür. Modadaki Viktoryen etkiler, hem seri üretim günlük spor

giysilerde hem günlük kullanımlarda hem de özel üretim olarak yapılan abiyelerde görülmektedir. Özellikle abiye kıyafetlerin tasarımı ve üretiminde abartı silüetlerin ve farklı hacim oyunlarının uygulanmasının daha kolay kabul görmesinden dolayı Viktorya tarzı, abiye giyimde daha fazla ön plana çıkmaktadır.

Balenciaga'nın ipek bir bluzu fırfırlı süslemelerle tasarlayıp bir kalem etekle eşleştirmesi, Dior'un, uzun kadife bir elbise tasarlamak için tül ve danteller kullanarak kolları hareketlendirmesi, Valentino'nun yüksek boyunlu ve fırfırlı süslemeler tercih etmesi ve Giambattista Valli'nin korse kullanarak ince belli ve dantelli beyaz elbiseler yaratması Viktoryen detayların moda yön vermesinin örneklerindedir. Viktorya döneminden esinlenen sokak kıyafeti stillerinde askısız bir büstiyer veya gömlek üzerine giyilmiş bağcıklı korseler ya da balon kollu beyaz elbiseler karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak, moda dünyasının sürekli olarak geçmişten gelen trendleri günümüze çağdaş bir yorumla yansıttığını ve bugün giydiğimiz çoğu kıyafetin geçmiş dönemlere ait görsel zenginliklerden süzülerek günümüze ulaştığını söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

Aslanoğlu, İ, (1982), “Sanat ve Mimarlıkta Art Nouveau Akım”, *Yeni Boyut Plastik Sanatlar Dergisi*, (1/3), Ankara: Torunoğlu Ofset.

Black, Jeremy. (2017). *A Short History of Britain*, çev. Ekin Duru, Say Yayınları.

Bock, Gisela (2004), *Avrupa Tarihinde Kadınlar*, çev. Zehra Aksu Yılmaz, İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Bossan, M, J.,(2007), *The Art of the Shoes*, Chine: Chine Printed

Chrisp, P. (2005), *A History of Fashion and Costume: The Viktoryan Age*, Bailey Publishing Associates, NY.

Crane, D., *Moda ve Gündemleri Giyimde Sınıf, Cinsiyet ve Kimlik* (1.Baskı), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2003

Davis, F., (1997)., *Cinsiyette Ayrımcılık*, çev. Özden Arıkan, iç. Moda, Kültür ve Kimlik, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Dereboy, Elif Jülide , (2004), *Kostüm ve Moda Tarihi*, Güzel Sanatlar Merkezi Stilistik Kursu Yayınevi, Ankara

Dereboy, Elif Jülide. (2012). *Tablolarla Kostüm Tarihi*, Güzel Sanatlar Merkezi Stilistik Kursu Yayınevi, Ankara

Dilmaç, O, (2015), “Tasarım Eğitimi Tarihi ve William Morris”, *İdil*, Cilt 4, Sayı 16

Freeman, Chris ve Soate, Luc. (2003). *Yenilik İktisadi*, 1. Baskı, Ankara: Tübitak Yayınları.

Gombrich, E. H. (1992). *Sanat ve Yanılsama*, (Çeviren: Ahmet Cemal). İstanbul: Remzi Kitabevi,

Goldthorpe, C., (1988-1989), *From Queen to Empress, Viktoryan Dress 1837-1877*, The Metropolitan Museum of Art, NY.

Iwagami, M., (2002), “19th Century”. Akiko Fukai (Ed.), *The Collection of the Kyoto Costume Institute Fashion: A History from the 18th to the 20th Century* içinde, Köln:Taschen,

Jackson, L., (2002), *Twentieth-Century Pattern Design*, New York: Princeton Architectural Press.

Komşuoğlu, Şükran, İmer, Arsal, Seçkinöz, Mine, Alpaslan, Sabiha ve Elike, Serap (1986), *Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi.*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Knibiehler, Y. (2005). “Vücutlar ve yürekler”, G. Duby ve M. Port (Ed.s), A. Fethi (Çev.), *Kadınların tarihi IV: devrimden dünya savaşına feminizmin ortaya çıkışı* içinde, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Laver, James (2002), *Costume and Fashion*, London: Thames and Hudson.

Nielson, K. (2007), *Interior Textiles: Fabrics, Application, and Historic Style*, John Wiley&Sons, NJ.

Pektaş, Hafize, (2006). *Moda ve Postmodernizm*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Reynolds, K. D. (1998) *Aristocratic Women and Political Society in Viktoryan Britain*, Oxford University Press.

Rouse, Elizabeth (1989), *Understanding Fashion.*, London: Blackwell Science.

Svendsen, Lars, (2006), *Fashion: A philosophy*, çev. John Irons, Reaktion Books.

Taşdelen, Pınar ve Koca, Canan. (2015). “Viktorya Dönemi İngiltere’inde Kadın Bedeni Politikaları ve Kadınların Spora Katılımı”, *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 32 Sayı: 1.

Vicinus, Martha.(1972). Ed. *Suffer and be Still: Women in the Viktoryan Age*, Bloomington: Indiana University Press.

Yılmaz, Didem. (2008), *Through The Eyes of Thomas Hardy: Status of Women Within the Socio-Cultural Context of Viktoryan Society*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Zengingönül, Nuran (1994). *Çağdaş Moda Akımları*, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Zeytinoğlu, Erol (1993). *İktisat Tarihi*, Sür Yay. İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

Adnan Mahiroğlu, Endüstri Devrimi Sonrasında Emeğin İstismarını Belgeleyen İki Eser: Germinal ve Dokumacılar, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/100969>

Erişim Tarihi: 03.05.2020

<https://fashionfromtheViktoryanera.weebly.com/how-has-fashion-from-the-Viktoryan-era-influenced-life-today.html>

Erişim Tarihi: 25.12.2019

Tarihteki ilk moda tasarımcısı Charles Frederick Worth, <https://gsyhaute couture.wordpress.com/2014/11/03/tarihte-ki-ilk-moda-tasarimcisi-charles-frederick-worth/>

Erişim Tarihi: 15.01.2019

<http://Viktoryan-era.org/charles-frederick-worth-biography.html>

Erişim Tarihi: 15.01.2019

“Who Wore What?”, <https://fashionfromtheViktoryanera.weebly.com/who-wore-what.html>,

Erişim Tarihi: 02.01.2020.

Güçlü Serhan Yazaroğlu, “Tarihteki İlk Moda Tasarımcısı Charles Frederick Worth”,

<https://gsyhaute couture.wordpress.com/2014/11/03/tarihte-ki-ilk-moda-tasarimcisi-charles-frederick-worth/>,

Erişim Tarihi: 03.01.2020

<https://fashionhistory.fitnyc.edu/1840-queen-Viktoryas-wedding-dress/>

Erişim tarihi: 20.05.2020

Honiton Lace, <https://www.historic-uk.com/CultureUK/Honiton-Lace/>

Erişim tarihi: 20.05.2020

URL LİSTESİ

URL 1:

<https://themahmut.com/2018/01/26/Viktorya-magazinin-ilk-kralicesi/>

Erişim Tarihi: 25.12.2019

URL 2:

<https://korkubilimi.com/genel/Viktorya-donemi-ve-tarihi-gariplikler-furyasi.html>

Erişim Tarihi: 12.01.2020.

URL 3:

<https://www.britannica.com/technology/spinning-jenny>

Erişim Tarihi: 25.12.2019

URL 4:

<https://www.magnoliabox.com/products/spinning-frame-designed-in-1767-by-richard-arkwright-1732-1792-colored-engraving-42-46019709>

Erişim Tarihi: 25.12.2019

URL 5:

<https://fashionfromtheViktoryanera.weebly.com/who-wore-what.html>

Erişim Tarihi: 25.12.2019

URL 6:

<https://fashionfromtheViktoryanera.weebly.com/who-wore-what.html>

Erişim Tarihi: 25.12.2019

URL 7:

https://www.hararestar.com/product_detail.php?c=gelinlik%20alt%C4%B1na%20giyilen%20kabar%C4%B1k&p=26

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 8:

<http://bloggermaisiyah.blogspot.com/2016/02/modada-kralice-Viktorya-etkisi.html>

Erişim Tarihi: 25.12.2019

URL 9:

<http://www.Viktoryana.com/Viktoryan-Fashion/Viktoryanbustles.html>

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 10:

https://www.academia.edu/36601012/Fashion_in_Viktoryan_era

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 11:

https://thepragmaticcostumer.files.wordpress.com/2013/09/corset_1880.gif

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 12:

https://www.academia.edu/36601012/Fashion_in_Viktoryan_era -

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 13:

https://www.academia.edu/36601012/Fashion_in_Viktoryan_era -

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 14:

https://www.academia.edu/36601012/Fashion_in_Viktoryan_era

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 15:

<https://www.giyimvemoda.com/moda-sozlugu/redingot-nedir/473>

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 16:

<https://tr.pinterest.com/pin/523895369135262111/>

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 17:

http://www.gogmsite.net/early_Viktoryan_-_1837_-_18/queen_Viktorya/1838-queen-Viktoryas-corona.html

Erişim Tarihi: 12.01.2020

URL 18:

<http://www.devonlaceteachers.co.uk/queen-Viktoryas-wedding-lace.html>

Erişim Tarihi: 24.05.2020

URL 19:

<https://themahmut.com/2018/01/26/Viktorya-magazin-in-ilk-kralicesi/>

Erişim Tarihi: 25.12.2019

URL 20:

<http://www.beckham-magazine.com/david-ve-Viktorya-beckham-in-evlilik/>

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 21

<https://vogue.com.tr/defile/oscar-de-la-renta-2020-ilkbaharyaz-gelinlik-40816/6>

Erişim Tarihi: 15.01.2020

URL 22:

<https://vogue.com.tr/defile/viktor-rolf-2020-ilkbaharyaz-gelinlik-40811/12>

Erişim Tarihi: 11.01.2020

URL 23:

<http://comeorganizzareunmatrimonio.blogspot.com/2012/02/abiti-da-sposa-oscar-de-la-renta.html>

Erişim Tarihi: 11.01.2020

URL 24:

<https://dugun.com/gelinlik/modelleri/viktor-rolf-gelinlik-modelleri-2019/50056>

Erişim Tarihi: 11.01.2020

URL 25

<https://vogue.com.tr/defile/zuhair-murad-2020-ilkbaharyaz-gelinlik-40810/3>

Erişim Tarihi: 15.01.2020

URL 26

<https://vogue.com.tr/defile/monique-lhuillier-2020-ilkbaharyaz-gelinlik-40817/13>

Erişim Tarihi: 15.01.2020

URL 27:

<https://tr.pinterest.com/pin/371195194285307721/>

Erişim Tarihi: 15.01.2020

URL 28:

<https://themahmut.com/2018/01/26/Viktorya-magazin-in-ilk-kralicesi/>

Erişim Tarihi: 12.01.2020

URL 29:

<http://bloggermaisiyah.blogspot.com/2016/02/modada-kralice-Viktorya-etkisi.html>

Erişim Tarihi: 25.12.2019

URL 30:

<https://www.thevintagenews.com/2018/09/16/mourning-fashion/>

Erişim Tarihi: 12.01.2020

URL 31:

https://www.vogue.it/en/trends/trend-of-the-day/2015/10/fashion-winter-2016-Viktoryan-style-age?refresh_ce=#ad-image

Erişim Tarihi: 12.01.2020

URL 32:

<https://www.thevintagenews.com/2018/09/16/mourning-fashion/>

Erişim Tarihi: 12.01.2020

URL 33:

https://www.vogue.it/en/trends/trend-of-the-day/2015/10/fashion-winter-2016-Viktoryan-style-age?refresh_ce=#ad-image

Erişim Tarihi: 12.01.2020

URL 34:

<https://tr.pinterest.com/pin/359936195198360515/>

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 35:

<https://www.vogue.com/article/queen-Viktorya-royal-wedding-facts-Viktorya-premiere>

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 36:

<https://fashionhistory.fitnyc.edu/1840-queen-Viktoryas-wedding-dress/>

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 37:

<https://confettissimo.com/tr/moda-stili/giyim-stilleri/Viktorya-tarz%C4%B1-elbise.html> Erişim Tarihi: 02.01.2020

URL 38:

https://4.bp.blogspot.com/-hFA66_U3PJc/VWonF9fQVUI/AAAAAAAAOPE/aZkG9uE2cm8/s1600/Madonna_10_2012-822x1024.jpg

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 39:

<https://www.elle.com/uk/fashion/trends/longform/a37764/Viktoryan-fashion-influence-today/> Erişim Tarihi: 02.01.2020

URL 40:

<https://tr.pinterest.com/pin/234468724327159996/>

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 41:

<https://www.vogue.com/article/corsets-seen-everywhere-for-fall-2019-are-shaping-up-to-be-show-season-stars>

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 42:

<https://tr.pinterest.com/pin/196117758757564360/>

Erişim Tarihi: 15.01.2020

URL 43:

<https://vogue.com.tr/galeri/alexander-mcqueen-2012-ilkbaharyaz/8>

Erişim Tarihi: 12.01.2020

URL 44:

<https://vogue.com.tr/defile/alexander-mcqueen-2012-ilkbaharyaz-detay/6>

Erişim Tarihi: 12.01.2020

URL 45:

<https://vogue.com.tr/galeri/alexander-mcqueen-2012-ilkbaharyaz/19>

Erişim Tarihi: 12.01.2020

URL 46:

<https://vogue.com.tr/defile/alexander-mcqueen-2012-ilkbaharyaz-detay/21>

Erişim Tarihi: 12.01.2020

URL 47:

https://www.wikiwand.com/en/Viktoryan_fashion

Erişim Tarihi: 24.05.2020

URL 48:

<https://blog.stylewe.com/modern-Viktoryan-style/>

Erişim Tarihi: 25.12.2019

URL 49:

<https://onedio.com/haber/gotik-ve-romantik-ruhlara-gun-dogdu-viktoryen-modasi-geri-donuyor-720106>

Erişim Tarihi: 03.01.2020

URL 50:

<http://www.gardropkedisi.com/2015/10/trend-yeni-viktoryen.html>

Erişim Tarihi: 02.01.2020

URL 51:

<https://www.alisveriskulupleri.com/blog/miu-miu-2011-%E2%80%932012-sonbahar-kis-koleksiyonu.html>

URL 52:

<https://onedio.com/haber/gotik-ve-romantik-ruhlara-gun-dogdu-viktoryen-modasi-geri-donuyor-720106>

Erişim Tarihi: 03.01.2020

URL 53:

<https://www.whowhatwear.co.uk/spring-summer-2019-fashion-trends/slide30>

Erişim Tarihi: 24.05.2020

URL 54:

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2017-ready-to-wear/balenciaga/slideshow/collection#42>

Erişim Tarihi: 20.05.2020

URL 55:

<https://www.elle.com/uk/fashion/trends/longform/a37764/Viktoryan-fashion-influence-today/> Erişim Tarihi: 02.01.2020

URL 56:

<https://tr.pinterest.com/pin/338895940704625915/>

Erişim Tarihi: 02.01.2020

URL 57:

<https://vogue.com.tr/defile/valentino-2019-ilkbaharyaz-couture-40140/17>

Erişim Tarihi: 15.01.2020

URL 58:

<https://vogue.com.tr/defile/valentino-2019-ilkbaharyaz-couture-40140/23>

Erişim Tarihi: 15.01.2020

ÖZGEÇMİŞ

Ad/Soyad: İlkse Daldal

Cep Telefonu : 0(544) 207 47 98

E- Posta: ilkse.daldal@gmail.com

Eğitim Durumu: Lisans

Doğum Tarihi: 16.03.1989

Doğum Yeri: Tekirdağ

Medeni Durum: Bekar

Uyruk: TC

Ehliyet: B SINIFI

Üniversite

2016-2020

Işık Üniversitesi–Tekstil Ve Moda Tasarımı Tezli Yüksek Lisans

2011-2016

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi– Tekstil ve Moda Tasarım Bölümü

2011-Devam

Anadolu Üniversitesi–İşletme Bölümü

2007-2009

Namık Kemal Üniversitesi– Tekstil Konfeksiyon (Hazır giyim) Bölümü

Lise

2003-2007

Çorlu Anadolu Meslek Lisesi

Hazır giyim bölümü

Yabancı Dil

İngilizce

Bilgisayar Bilgileri

Adobe Photoshop CS6 (İyi derece)

Adobe Illustrator CS6 (Az düzeyde)

EAT The Designscope Company (İyi derece)

Smart Color (Orta düzeyde)

Microsoft Office Collection (2007-2010)

Proje, Workshop, Sertifika

Saydam Tekstil

Lif Sanatı Proje ve Sergi Çalışması

Elvin Tekstil

Kumaş Tasarım Projesi

2015 Evteks Fuarı Genç Tasarımcılar Kategorisinde Tasarım ve Ürünlerin
Sergilenmesi

Kastamonu Kalıp Baskı Motifleri Projesi

Desen Tasarımı ve Sergi Çalışması

Doğal ve Yapay Çevrede Lif Sanatı

Köyünü Yaşat Projesi (Tongurlar Köyü)

Kassel Üniversitesi ‘What makes the world brighter?’ workshop çalışması

Arge Destekleri ve İnovasyon Yönetimi Eğitimi (Abigem)

Moda Hukuku Semineri (2015)

Home&Art Dergisi (Temmuz 2016) Kumaş Tasarımları Sunumu

Staj Bilgileri

Dinateks /Tekirdağ

Hazır Giyim ve Konfeksiyon Stajı

Pektaş Tekstil/ Tekirdağ

Dokuma Tasarımı Stajı

Unı versal Tekstil / Tekirdağ

Baskı Tasarımı Stajı

Mavi (ERAK) / Tekirdağ

Giysi Tasarımı Stajı

Yasemin Özeri/ İstanbul

Giysi Tasarımı Stajı

İş Bilgileri

Pektaş Tekstil/ Tekirdağ 2015- 2017

Aker / İstanbul 2017-Devam